ФИФІ ФЫМЫГЪЭПУД, ФИ ІЕЙ ФЫМЫГЪЭПЦКІУ

АДЫГЭ ПСАЛЪЭ

АДЫГСКОЕ СЛОВО

КЪБР-м И ПАРЛАМЕНТЫМРЭ ПРАВИТЕЛЬСТВЭМРЭ Я ГАЗЕТ
ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КБР

1924 ГЪЭМ И МЭКЪУАУЭГЪУЭ МАЗЭМ И 1 ЛЬАНДЗРЭ КЪЫДОКІ

№59 (22.467) ● 2013 гъэм мэлыжьыхьым (апрелым) и 3, бэрэжьей ● Тхьэмахуэм тхуэ къыдокІ ● И уасэр соми 3-щ ●

adyghe@mail.ru
adyghepsale.ru

Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм электроэнергетикэм зыщегъэжьыныкмкІэ и Зэзэгъэныгъэ советым, Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Іэтащхьэм 2012 гъэм щІышылэм и 30-м къыдигъэкІа Указ №13-УГ-мкІэ къыщыт, зэхъуэкІыныгъэхэр хэлъхьэным и Іуэхукіэ

Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Іэтащхьэр и Указ

1. Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм электроэнергетикэм зыщегъэужьыныкмкІэ и Зэзэгъэныгъэ советым, «Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм электроэнергетикэм зыщегъэужьыныкмкІэ и Зэзэгъэныгъэ советым хэтхэр къэщтэным теухуауэ» Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Іэтащхьэм 2012 гъэм щІышылэм и 30-м къыдигъэкІа Указ №13-УГ-мкІэ къыщтам, мы къыкІэлъыкІуэ зэхъуэкІыныгъэхэр хэлъхьэн:

а) Зэзэгъэныгъэ советым хэгъэхьэн мы къыкІэлъыкІуэхэр:

Хьэсанэ Р. Тl. - Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Правительствэм и УнафэщІыр *(Зэзэгъэныгъэ советым и тхьэмадэщ)*

Бэлагы Б. Б. - Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм энергетикэмкІэ, псэупІэ-коммунальнэ хозяйствэмрэ тариф политикэмкІэ и министрым и къуэдзэр

Диасамидзе С. М. - Экологие, технологие, атом кІэлъыплъныгъэмкІэ федеральнэ къулыкъушІапІэм и ЩІыналъэ зэхуакъ технологие управленэм и унафэщІым и къуэдзэм и кьалэнхэр зыгъэзащІэр *(зэгурыІуауэ)*

Кладько И. Е. - Налшык кьалэ округым и щІыналъэ администрацэм и Іэтащхьэм и кьалэнхэр зыгъэзащІэр *(зэгурыІуауэ)*

Кучменов Тl. М. - Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм энергетикэмкІэ, псэупІэ-коммунальнэ хозяйствэмрэ тариф политикэмкІэ и министрыр

Мисиров М. Хь. - «ГидроРус» акционер зэгухьэныгъэ зэІухам и къудамэм - «Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Іуэхущ-ІапІэм» и инженер нэхъыщІэхэр *(зэгурыІуауэ)*

Уэзрокъуэ З. Хь. - «Жуабэ-энергетикэ компание» акционер зэгухьэныгъэ зэІухам и инженер нэхъыщІэхэм и къуэдзэр *(зэгурыІуауэ)*

Шогуэ Р. А. - Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм Энергетикэмкіэ, псэупІэ-коммунальнэ хозяйствэмрэ тариф политикэмкІэ и министерствэм и къудамэм и унафэщІыр *(Зэзэгъэныгъэ советым и секретарщ)*;

б) Улнаев К. Хь.-М и кьулыкъым зэреджэр мы къыкІэлъыкІуэм хуэдэу къэхьын: «Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Правительствэм и УнафэщІым и яп» къуэдзэр *(Зэзэгъэныгъэ советым и тхьэмадэм и къуэдзэщІ)*;

в) Камарзаев Э. А. и кьулыкъым зэреджэр мы къыкІэлъыкІуэм хуэдэу къэхьын: «Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм Энергетикэмкіэ, псэупІэ-коммунальнэ хозяйствэмрэ тариф политикэмкІэ и министерствэм и къудамэм и унафэщІыр»;

г) Зэзэгъэныгъэ советым къыхэгъэкІыжьын Уэлджыр Ж. Хь., Гертер И. К., Жамборэ Н. Б., Отаров Къу. М., Хьэгъэс З. А., Шыхъуэстэн Л. С. сымэ.

2. Мы Указым кьару егъуэт Іэ щыщІэздза махуэм щегъэжьауэ.

Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Іэтащхьэ
КЪАНОКЪУЭ Арсен

Налшык кьалэ
2013 гъэм гъатхэпэм и 21-м
№36-УГ

● Къэрал Іуэхущ-ІапІэхэм

Мэлыжьыхьым и 19-м зэхашэнущ

«КЪБР-м и Муниципальнэ щІыналъэхэм я совет» ассоциацэм (АСМО) и правленэм и щІыхьэ гъатхэпэм и 29-м Правительствэм и Унэм щызэхэтащ. Ар иригъэкІуэкІащ абы и тхьэмадэ ПэнагуэМаксим.

ЗЭРАУБЗЫХУАМ тету, Урысейм и МЧС-м и Къэбэрдей-Балкъэр управленэ нэхъыщхьэмрэ республикэм и муниципальнэ щІыналъэхэм я зэгухьэныгъэмрэ, Іэшхэ Іэнатіэм, жылагъуэ Іуэхутхьэбзащ-ІапІэхэм я лэжьакІуэхэм я профсоюзым и рескомымрэ «КЪБР-м и муниципальнэ щІыналъэхэм я совет» ассоциацэмрэ зэрызэдэІэпыкъунум, зэрызэдэлэжьнум теухуа зэгурыІуэныгъэхэр зэращІылІащ. Абыхэм Іэ щІадзащ а Іуэхущ-ІапІэхэм я унафэщІхэу **Шагин Сергей, Бакъ Фанэ, ПэнагуэМаксим** сымэ.

КъыкІэлъыкІуэу зэхьыхэм щыхэплъащ «Жылагъуэхэм я жэрдэмкІэ мафІэсым пщІэтыну гупхэр кьызэгъэзэщыным и Іуэхуіэ» 2011 гъэм щкІуэгъуэм и 17-м кьащта республикэ законыр гъэзэщІэным хуэунэтІауэ муниципальнэ щІыналъэхэм кьапщыт кьалэнхэм. Къэбэрдей-Балкъэрым кьызэрымыкІуэ щытыкІэхэмкІэ и Іуэхущ-ІапІэм и унафэщІ Шагин Сергей зэрыжиІамкІэ, апхуэдэ гуп апхуэ кьыщызэрагъэпэщар Лэскэн куейм хьыхь Ташлы-Тала кьуажэрщ. Бахьсэн районым щыщ Кременчуг-Константиновскэ жылагъуэм мафІэсгъэункІыфІхэм я упэр зыхуей щыхуагъэзащ. Безнеги кьуажэм а лэжьыгъэр щызэфІагъэкІын хуейщ. Налшык кьалэм Биттировым и цІэр зезыхьэ уэрамым газ игъэхъуапІэр щагъэувыну щІыпІэр хабзэм кьарагъэзэгащ, депом и унэр зэрагъэпэщыжащ. Прохладнэ районым и Дальнэ жылагъуэм апхуэдэ псэуалъэ щаухуэнущ. Жэмтхъалэ Ипщэ, Зольскэ, Щэджэм Ипщэ, Псыкузд кьуажэхэм ирата газ игъэхъуапІэхэр щагъэувыну щІыпІэхэр кьыхэхьныр, зыхуей псэуалъэхэр ухуэныр кІыхьлІыхь мэхъу.

(КІуэхыр 2-нэ нап.)

Хэхыныгъэхэр ирамыгъэкІуэкІыу

УФ-м и Президент Путин Владимир Іэ щІидзащ щыналъэхэм я унафэщІхэр хамыхыну, нэгуэущу жыпІэмэ, хэхыныгъэхэр ирамыгъэкІуэкІыну, хуит зыщІ законым.

А хабзэр кьыхалъхьауэ щытащ Къэрал Думэм и депутат гупым. Абы кьыщыщІа ноужь, хабзэщІэм арэзы техъуащ Федерацэмкіэ Советри. Законым щІыналъэхэр хуит ещІ къызэрыгъэкІ хэхыныгъэхэр ирамыгъэкІуэкІыну, атІэ къэрал унафэщІым яхуигъэлъэгъуахэм яхэдзу, щІыпІэ хабзэуБзыку органым и депутатхэм я кьулыкъур нэхъ зыхуэфащэу кьаІуэтэр абы ягъэувыну. Езыхэм я кандидатхэр УФ-м и Президентым хуэзыгъэлъэгъуэну хуитыр зи лЫкІуэхэр Къэрал Думэм е я щІыналъэ парламентхэм хэт партхэрщ.

Гу зылъытапхъэщ мыри: щІыналъэ унафэщІу ягъэувыну кьагъэлъагъуэ хъунукъым щІэпхьаджагъэ хьэлъэ зылэжьу тутнакъ кьэзыхьауэ щытахэр. Апхуэдэуи кандидатхэм хамэ къэралхэм мылъку щаІэну хуиткъым.

Сом мелард 260-рэ

«Къэралым мы зэманым гулъытэ нэхъыбэ зыхуищІын хуейхэм яящыщ Къуэкіыпі Іэ Жыжьэр», - жиІащ УФ-м и Правительствэм и Унафэщ Медведев Дмитрий а щІыналъэм, Бурятиэм, Забайкальскэ краймрэ Иркутскэ областымрэ я социально-экономикэ зыужьыныгъэм теухуа къэрал комиссэм и зэІуІэщ къыщыщыпсалъэм.

Премьер-министрым зэрыжиІамкІэ, БАМ-мрэ Транссибирь гъэзэгумрэ егъэфІэкІуэным, Хабаровск, Владивосток, Находкэ кьалэхэм трассэщІэхэр щыкъуэдиныным 2013 - 2017 гъэхэм трагьэкІуэдэну я мурадщ сом мелард 260-рэ нэхърэ мынэхъ мащІэ. «НэхъыфІри а ахъщэр «Урысей гъуэгуанэ» ОАО-м и мылъкум хэлъхьэнырщ», - жиІащ Медведевым.

Уэрамхэр къабзэу щытын папщІэ

Ильэс зыбжанэкІэ уэзІэбэнлъхьэмэ, Великобританием и щыхьэр Лондонрэ Ливерпуль кьалэмрэ щагъэуцауэ щытащ пхъэнкІий зэрыбдзэ хуэ автоматхэр.

ГъэщІэнгъуэнагъуэ абы хэлъыр ахэр щІыхьэм кьызэрелъэІурщ: «ПхъэнкІий, пхъэнкІий кьызэфІ». Абы кІэрыкъуэбжьарыху гуэр ибдзэмэ, фІыщІэ кьыпхуещІ.

Коммунальнэ Іуэхущ-ІапІэхэм иджыблагъэ Лондон щагъэуващ урэщІэхэр. ТхьілъымпІэжьхэм, газет-журнал зыхуэмеижхэм яхуэхэхэр. ТхьілъымпІэ кІапэр абы зэрыпэсу, автоматым захъеижэ. Абы и закъуэкъым - а Іэмэпсымэм экранышхуэ иІэщІ, цІыхухэр хъыбарыщІэхэм кьеджэну Іэмал яІэщ.

Кьалэм и унафэщІхэр иджыри йогупсыс Лондон и уэрамхэр кьабзэу щытыным кьыхуэбгъэсэбэн хуэну нэгъуэщІ хэкІыпІэхэмэ.

1879 гъэм Софие Болгариемрэ къэзакъхьэу къыхьатащ. Абы и лъабжьэр ягъэтІылъауэ щытащ илъэс миниблкІэ уэзІэбэкІыжмэ.

1904 гъэм Кавказ бригадэм хьыхь Іэнатіэрей сотняр кьызэрагъэпэщауэ щытащ.

Усакіуэ, Адыгэ Республикэм щэнхабзэмкІэ щІыхь зиІэ и лэжьакІуэ **Къуий Щыхьымбий** и ныбжьыр илъэс 50 ирокъу.

Дунейм и щытыкІэнур

«ropoda.yandex.ru» сайтым кьызэрытымкІэ, Налшык пшэр тхьэ-текІыу щыщытынущ. Хуабэр махуэм градус 15 - 16, жащым градуси 10 - 11 щыхъунущ.

Зыгъэхьэзырар ЖЬЭКІЭМЫХЪУ Маринэщ.

Лъэпкъ Іуэщ-ІапІэхэм

Хамэ ущие тхьэмахуэщ, хабзэ хьэху махуищщ.

● КъБР-м и Іэтащхьэ

Ухуэныгъэхэр зэрекІуэкІым щыгуаз зещІ

Сурэтыр **КЪАРЕЙ Элинэ** *трихащ.*

Иджыблагъэ Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Іэтащхьэ Кьанокъуэ Арсен КъБР-м Узыншагъэр хуэмэ-нымрэ курортхэмкІэ и министерствэм щыІащ.

ПСОМ япэу ар епльащ ведомствэр зыщІэс унэм и щытыкІэм, кьекІуэлІэхэр щрагъэбгъагъэ пэщхэм. Иужькіэ абы жиІащ социальнэ мыхьэнэшхуэ зиІэ мы Іуэхущ-ІапІэм Іэмал нэхъыфІхэр кьыхуэзгъэпэщын хуейуэ кьыхэгрильытэр. Мыбы кьекІуэлІэ щІыхухэм яхэтщ ныкъуэдыкъуэхэр, уз гъэтІылъа зиІэхэр икІи апхуэдэхэм я Іуэхухэр нэхъ псынщІэу дэгъэзыжьынхэщ. Зыхуэфащэ кьулыкъущІэхэм абы пщэрыльящащ мы Іэнатіэм и щытыкІэр егъэфІэкІуэныкІэ зэфІэгъэкІыпхъэхэр тхьэмахуитІым кьриубыдэу кьыхалъхьэну.

АджкІэ КъБР-м и Іэтащхьэр зэпкърыхауэ щыгъуазэ ящащ 2013 гъэм КъБР-м и республикэ инвестицэ программэ щхьэхуэм хагъэхьа ухуэныгъэхэм. Псом япэу тепсэлъыхьащ республикэ клиникэ сымаджэщым хирургием-кІэ и кьудамэм и унэр зэрызэрагъэпэщыжьым. Абы пыщІа лэжьыгъэ псори дыдэрыт ильэсым зэфІэгъэкІын хуейщ. Мы Іэнатіэм сом мелуани 140-м щІигъу хухахащ. Проектым кьызэрыщыгъэльэгъуамкІэ, сымаджэхэр зыщІэлъ пэщхэр зы цІыхуэцІыхуитІым ятещыхьауэ, тынышлІэ псори яІэу щытынущ. Унэм щІэт бжьамий зэмылІэужьыгъуэхэр, электрооборудованэр кьанэ щымыІэу кьагъэщІэрэщІэжьынущ, унашхьэр зэрахъуэжьынущ, унэ щыІыр зэрахъэнущ. Иджыпсту лэжьыгъэхэр и гуащІэгъуэу йокІуэкІ.

Узыншагъэр хьэмэнырэ курортхэмкІэ и министр Шэт Ирмэ зэрыжиІамкІэ, капитальнэу зэрагъэпэщыжьынущ Налшык кьалэм дэт сабий поликлиникитІыр, перинатальнэ центрыр. Иужьрей Іуэхущ-ІапІэм папщІэ хьэлъэзешэ лифтэхэр щІэуэ кьащІэхуащ.

Кьанокъуэ Арсен хэхауэ щІэупщІащ перинатальнэ, онкологие центрхэм зэрелэжьым. Ахэр хуэным хуахха ахъшэр сом мелардИ 4-м щІегъу. ДыдэрыщІыгъуэзэщІ, перинатальнэ центрыр хуэныр «Урысей Ипщэр 2008-2012 гъэхэм» федеральнэ программэ хэхам ипкъ иткІэ 2011 гъэм и дыгъэгъазэ маз-эм кьрагъэжьауэ щытащ. Иджыпсту а пэжьыгъэм фІыуэ хагъэщІащ.

Онкологие центрыр кьапщтэмэ, ар яхуэхуэ щІадзащ «Социальнэ мыхьэнэшхуэ зиІэ узыфІэхэр кьэмыгъэхьуныр» абыхэм ебэныным» федеральнэ программэ хэхам тету. Ар унэ щхьэхуэзу тху хьууэ, а псори быдэу зэпыщІауэ щытынущ. Иджыпсту унэхэм я пІабжьхэр щагъэжьыну мащэхэр хьэзыр ящІащ.

Министерствэм хиубыдзу ирагъэкІуэкІ ухуэныгъэхэм ящыщу мы гъэм хьэзыр ящІыну я мурадщ Анэзрей кьуажэм дащІыхьа район сымаджэщыр. Абы терапевтическэ, хирургие кьудамэхэм я унэр, сымаджэхэр кьэзыщтэ кьудамэр, пщэфІапІэр, медицинэ дэІэпыкъуэгъу псынщІэм и станцыр, машинэ гъэувыпІэхэр, котельнэр, зыхуеину нэгъуэщІ Іэнатіэ куэдм хэтынущ.

Министерствэм и лэжьакІуэхэр, апхуэдэу зыхуэфащэ нэгъуэщІ министерствэ зыбжанэм я унафэщІхэр хэту иригъэкІуэкІа зэІуІэм республикэм и Іэтащхьэр зэпкърыхауэ щытепсэлъыхьащ ухуэныгъэхэр зэрыратэкІуэкІ щыкІэм, ухуэныгъэ 18-м ящыщу дэтхэнэри хьэзыр щыхьэну пІалъэм, ахьшэр кьыІэрагъэсэбэным. Абыхэм кьаджкІуэу иджыпсту капитальнэу кьыІэрагъэпэщыжьыр Къэбэрдей-Балкъэрым узыншагъэр хьэмэнымкІэ и Іуэхущ-ІапІэ 26-рэ. Кьанокъуэ Арсен хэхауэ жиІащ: «Сэ си щхьэкІэ сыкІэлъыпІалынущ дэтхэнэ ухуэныгъэри зэрырагъэкІуэжьым. Фэри фыбзэлэрыгъ хъунукъым, Іуэхур цІыхуэхэм я узыншагъэр хьэлэмэм щыхуэгъэзащ дэж. КьыщІэдзауэ Іуэхущ-ІапІэр щІэуэ дыухуэмэ, абы иджыпей тынышлІэ псори сымаджэхэм медицинэм и лэжьакІуэхэм папщІэ яІэн хуейщ. Капитальнэу гнэхэр зэрагъэпэщыжьыну Налшык кьалэм дэт сабий поликлиникитІыр, перинатальнэ центрыр. Иужьрей Іуэхущ-ІапІэм папщІэ хьэлъэзешэ лифтэхэр щІэуэ кьащІэхуащ.

КъБР-м и Іэтащхьэмрэ Правительствэмрэ я пресс-Іуэхущ-ІапІэ.

● Абы дегъэпІейтей

Зэіуіэм хэтщ Щокъарэ Залинэрэ Къумахуэ Мухьэдинрэ.

Хъыбар пэжыр цІыхухэм псынщІэу яІэрыхьэн хуейщ

Абы и лъэныкъуэкІэ зэфІэгъэкІыпхъэхэм щытепсэлъыхьащ Къэбэрдей-Балкъэрым и къэрал властым и органхэм я пресс-секретархэм я зэІуІэгу КъБР-м и Іэтащхьэмрэ Правительствэмрэ я пресс-Іуэхущ-ІапІэм хьэзэгъэзэпэщар.

ИДЖЫПСТУ КъБР-м лэжьыгъэ куэд щокІуэкІ, зи хъуэкІныгъэ зэрарынэхэр щыІэщ, уеблэмэ республикэр унэтІыныгъэ щхьэхуэхэмкІэ фІыкІэ къэралым къыщыхощ. Ауэ а пэсри республикэм къыщыдгкІ газетхэм еджэхэмрэ телевиденэм еплъхэмрэ я деж щынэмыс урохьэлІэ. «Фэращ зэпльытар къэрал властым и органэм я лэжьакІэм цІыхуэхэр и зэманым щыгъуазэ щыныр», - къыхигъэщащ а зэІуІэм къыщыщыпсалъэм КъБР-м и Іэтащхьэм и пресс-секретарь **Щокъарэ Залинэ**. Апхуэдэу абы къигъэльэгъащ цІыхуэхэм хъыбарегъащІэ Іуэхущ-ІапІэхэм я лэжьакІэр къаззрыщыхьэр зэгъэщІэн, абы папщІэ социологие къэпщытэныгъэхэр егъэкІуэкІын, ведомствэхэм я унафэщІхэр Іуэхум ихьэхэщэн зэрыхуейр. ФІэкІыпІэ имыІэу гулъытэ хэха хуэщІыпхъащ КъБР-м и Правительствэм и порталым, властым и дэтхэнэ органми и официальнэ сайтым иралъхьа хъыбархэр щІэх-щІэхыурэ къэгъэщІэрэщІэжьынымкІэ «Іуэху нэхъыщхьэхэм я пэжыпІэм теухуауэ къэгъэпсэлъэн хуейщ абыхэм фІыуэ щыгъуазэ щыгъуазэ унафэщІхэр. Мы итІанэ цІыхухэм властым хуащІ дзыхьми хэхъуэнущ», - и псалъэр щиухым къыхигъащащ Щокъарэ Залинэ.

КъБР-м цІыхубз къэбарегъащІэ Іуэхущ-ІапІэхэм зэрапащІам.

КъБР-м и Іэтащхьэмрэ Правительствэмрэ я пресс-Іуэхущ-ІапІэ.

Сурэтхэр **КЪАРЕЙ Элинэ** *трихащ.*

● Хъыбар гуапэ

Псом япэ итыр

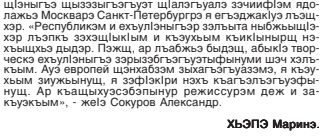

«Variety» журналым къыхитхыкІащ къуэкІэпІэ къэралхэм щыщІэрыІуэ урысей режиссерхэр. Илъэситі и пэкІэ Венецием «Золотой лев» саугъэтыр къыщыдыхьа («Фауст» фильмым папщІэ), «Золотая пальмовая ветвь» дамыгъэр зыхуэфащэхэр къыщыдгхьэ зэхъуэзэхуэм щынейрэ хэта Сокуров Александрщ псом япэ итыр.

ФИГУ къэдгъэкІыжьынщи, кинорежиссерыр куэд щІауэ лэжьыгъэ Іуэхукіэ Къэбэрдей-Балкъэрым къыпыщІащ. Абы 2009 гъэм Іыхьих хъуэ триха «Интонация» документальнэ сериальм, ди республикэм и щІыу пажэхэм ятриухуам, зи гугъу щищІахэм, кьыщыгъэпсэлъахэм ящыщщ КъБР-м и Іэтащхьэ Кьанокъуэ Арсен. Фильмыр «Московская премьера» кинофестивалым и приз.

Къэбэрдей-Балкъэрым кьыщІэт щэнхабзэ Іуэхухэм щІэх-щІэхыурэ хэтщ Сокуровыр. КъБКъУ-м илъэсищ хъуауэ щолажьэ режиссерым и мастерской. Абы щІэнэкІэ щыхьэзыгъуэт ІалапІуалэ зэчифІэм ядолажьэ Москваръ Санкт-Петербургрэ я егъэджакІуэ лъэщхэр. «Республикэм и ехъулІэныгъэр зэлъыта ныбжьыщІэхэр лъэпкъ зэхэщІыкІым и къуэхым кьикІыныр нэхъыщхьэ дыдэр. Пэжщ, ар лъабжьэ быдэщ, абыкІэ творческэ ехъулІэныгъэ зэрызэбгъэгъэтыфынуми щэч хэлъкъым. Ауэ европей щэнхабзэм зыхагъэгъуэзэмэ, я къуэхым зиужьынущ, я зэфІэкІри нэхъ къагъэлъэгъуэфынущ. Ар кьащІыхъэсэбэныпхъ режиссурэм деж и закъуэкъым», - жиІэ Сокуров Александр.

ХЬЭПЭ Маринэ.

● Къэрал Іуэхущ-ІапІэхэм

Мэлыжьыхьым и 19-м зэхашэнущ

«КЪБР-м и Муниципальнэ щІыналъэхэм я совет» ассоциацэм (АСМО) и правленэм и щІыхьэ гъатхэпэм и 29-м Правительствэм и Унэм щызэхэтащ. Ар иригъэкІуэкІащ абы и тхьэмадэ ПэнагуэМаксим.

ЗЭРАУБЗЫХУАМ тету, Урысейм и МЧС-м и Къэбэрдей-Балкъэр управленэ нэхъыщхьэмрэ республикэм и муниципальнэ щІыналъэхэм я зэгухьэныгъэмрэ, Іэшхэ Іэнатіэм, жылагъуэ Іуэхутхьэбзащ-ІапІэхэм я лэжьакІуэхэм я профсоюзым и рескомымрэ «КЪБР-м и муниципальнэ щІыналъэхэм я совет» ассоциацэмрэ зэрызэдэІэпыкъунум, зэрызэдэлэжьнум теухуа зэгурыІуэныгъэхэр зэращІылІащ. Абыхэм Іэ щІадзащ а Іуэхущ-ІапІэхэм я унафэщІхэу **Шагин Сергей, Бакъ Фанэ, ПэнагуэМаксим** сымэ.

КъыкІэлъыкІуэу зэхьыхэм щыхэплъащ «Жылагъуэхэм я жэрдэмкІэ мафІэсым пщІэтыну гупхэр кьызэгъэзэщыным и Іуэхуіэ» 2011 гъэм щкІуэгъуэм и 17-м кьащта республикэ законыр гъэзэщІэным хуэунэтІауэ муниципальнэ щІыналъэхэм кьапщыт кьалэнхэм. Къэбэрдей-Балкъэрым кьызэрымыкІуэ щытыкІэхэмкІэ и Іуэхущ-ІапІэм и унафэщІ Шагин Сергей зэрыжиІамкІэ, апхуэдэ гуп апхуэ кьыщызэрагъэпэщар Лэскэн куейм хьыхь Ташлы-Тала кьуажэрщ. Бахьсэн районым щыщ Кременчуг-Константиновскэ жылагъуэм мафІэсгъэункІыфІхэм я упэр зыхуей щыхуагъэзащ. Безнеги кьуажэм а лэжьыгъэр щызэфІагъэкІын хуейщ. Налшык кьалэм Биттировым и цІэр зезыхьэ уэрамым газ игъэхъуапІэр щагъэувыну щІыпІэр хабзэм кьарагъэзэгащ, депом и унэр зэрагъэпэщыжащ. Прохладнэ районым и Дальнэ жылагъуэм апхуэдэ псэуалъэ щаухуэнущ. Жэмтхъалэ Ипщэ, Зольскэ, Щэджэм Ипщэ, Псыкузд кьуажэхэм ирата газ игъэхъуапІэхэр щагъэувыну щІыпІэхэр кьыхэхьныр, зыхуей псэуалъэхэр ухуэныр кІыхьлІыхь мэхъу.

(КІуэхыр 2-нэ нап.)

Уэрамхэр къабзэу щытын папщІэ

Ильэс зыбжанэкІэ уэзІэбэнлъхьэмэ, Великобританием и щыхьэр Лондонрэ Ливерпуль кьалэмрэ щагъэуцауэ щытащ пхъэнкІий зэрыбдзэ хуэ автоматхэр.

ГъэщІэнгъуэнагъуэ абы хэлъыр ахэр щІыхьэм кьызэрелъэІурщ: «ПхъэнкІий, пхъэнкІий кьызэфІ». Абы кІэрыкъуэбжьарыху гуэр ибдзэмэ, фІыщІэ кьыпхуещІ.

Коммунальнэ Іуэхущ-ІапІэхэм иджыблагъэ Лондон щагъэуващ урэщІэхэр. ТхьілъымпІэжьхэм, газет-журнал зыхуэмеижхэм яхуэхэхэр. ТхьілъымпІэ кІапэр абы зэрыпэсу, автоматым захъеижэ. Абы и закъуэкъым - а Іэмэпсымэм экранышхуэ иІэщІ, цІыхухэр хъыбарыщІэхэм къеджэну Іэмал яІэщ.

Кьалэм и унафэщІхэр иджыри йогупсыс Лондон и уэрамхэр кьабзэу щытыным кьыхуэбгъэсэбэн хуэну нэгъуэщІ хэкІыпІэхэмэ.

1904 гъэм Кавказ бригадэм хьыхь Іэнатіэрей сотняр кьызэрагъэпэщауэ щытащ.

Усакіуэ, Адыгэ Республикэм щэнхабзэмкІэ щІыхь зиІэ и лэжьакІуэ **Къуий Щыхьымбий** и ныбжьыр илъэс 50 ирокъу.

Дунейм и щытыкІэнур

«ropoda.yandex.ru» сайтым кьызэрытымкІэ, Налшык пшэр тхьэ-текІыу щыщытынущ. Хуабэр махуэм градус 15 - 16, жащым градуси 10 - 11 щыхъунущ.

Зыгъэхьэзырар ЖЬЭКІЭМЫХЪУ Маринэщ.

Лъэпкъ Іуэщ-ІапІэхэм

Хамэ ущие тхьэмахуэщ, хабзэ хьэху махуищщ.

Газетхэмрэ журналхэмрэ къевгъэхь

«Урысейм и пощт» федеральнэ къэрал предприятэ зэгуэтым и къудамэм - Федеральнэ пощт зэпыщІэныгъэмкІэ управленэу КъБР-м щыІэм и Іуэхущ-ІапІэ псоми 2013 гъэм мэлыжьхьым и 1 лъандэрэ Іэ щыщІрагъэдз 2013 гъэм и етІуанэ илъэс ныкъуэм кьагъэхьыну газетхэмрэ журналхэмрэ.

Фэ нэхъ фигу ирихь кьыдэкІыгъуэу Іэ зыщІэвдзэкрэ и зэманым унэм ныфхуахьыхьыну е ахэр пощтым и Іуэхущ-ІапІэхэм фыкІуэурэ къыщеІыфхьых хъунущ. Газетхэмрэ журналхэмрэ Іэ зэрытрагъадзэ щІыкІэм нэхъ гупсэхуу щыгъуазэ фищІыфынущ пощт Іуэхущ-ІапІэм и лэжьакІуэм.

«Урысейм и пощт» ФГУП-м и къудамэ - КъБР-м и УФПС.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм санитар-экологие щытыкIэр щегъэфIэкIуэнымкIэ зэфIэгъэкIыпхъэхэм я IуэхукIэ

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм и Унафэ

2013 гъэм гъатхэпэм и 19-м №97-ПП

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм щыIэ санитар-экологие щытыкIэр егъэфIэкIуэн, муниципальнэ щIыналъэхэр гъэкъэбзэн мурадкIэ, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм **унафэ ещI:**

1. Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и муниципальнэ щIыналъэхэм я санитар щытыкIэр къэпщытэнымкIэ ведомствэхэм зэдай комиссэ (адэкIэ - ведомствэхэм зэдай комиссэр) къызэгъэпэщын.
2. Къэщтэн мы унафэм щIыгъухэу:

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и муниципальнэ щIыналъэхэм я санитар щытыкIэр къэпщытэнымкIэ ведомствэхэм зэдай комиссэм хэтхэр;

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и муниципальнэ щIыналъэхэм я санитар щытыкIэр къэпщытэнымкIэ ведомствэхэм зэдай комиссэм теухуа положенэр;

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм щыIэ санитар щытыкIэр егъэфIэкIуэнымкIэ лэжьыпхъэхэр;

Къалэ округхэр, къалэ (къуажэ) жылагъуэхэр гъэкъэбзэнымкIэ, зэIузэпэщ щIынымкIэ, къэкIыгъэ щхъуантIэхэр щыхэсэнымкIэ мазитI лэжьыгъэм хиубыдэу зэфIагъэкIыну Iуэхухэр къыщыгъэлъэгъуа планым и формэр.

3. Къалэ округхэмрэ къалэ (къуажэ) жылагъуэхэмрэ я щIыналъэ администрацэхэм чэнджэщ етын Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и муниципальнэ щIыналъэхэм я санитар щытыкIэр егъэфIэкIуэнымкIэ зыхуэфащэ Iуэхухэр зэфIагъэкIыну икIи махуэ къэс ягъэува пIалъэм тету мы къыкIэлъыкIуэ лэжьыгъэхэм ятеухуа информацэр Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм ЩIыуэпсым и хъугъуэфIыгъуэхэмрэ экологиемкIэ и министерствэм иратыну:

гъатхэпэм и 5-м фIэмыкIыу - муниципальнэ щIыналъэр гъэкъэбзэнымрэ зэIузэпэщ щIынымкIэ лэжьыгъэхэм я планыр зыхуэфащэ теплъэм иту тхауэ;

мазэ къэс - мазитI лэжьыгъэр зэрекIуэкIым теухуа информацэр;

мэкъуауэгъуэм и 15-м фIэмыкIыу - кIэух информацэр.

4. Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм ЩIыуэпсым и хъугъуэфIыгъуэхэмкIэ и министерствэм (Гызыев Б. Хь.) хуэгъэувын гъэ къэс:

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и муниципальнэ щIыналъэхэр гъэкъэбзэнымкIэ, зэIузэпэщ щIынымкIэ, къэкIыгъэхэр щыхэсэнымкIэ мазитI лэжьыгъэм хиубыдэу зэфIагъэкIыну Iуэхухэм я планыр муниципальнэ щIыналъэхэм щаубзыхуа планхэм тету гъатхэпэм и 20-м нэмысу зэхилъхьэурэ ведомствэхэм зэдай комиссэм иритыну;

Мэкъуауэгъуэм и 25-м фIэмыкIыу мазитI лэжьыгъэм кърикIуахэр къипщытэжурэ, абы теухуа отчетыр ведомствэхэм зэдай комиссэм иритыну;

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и санитар-экологие щытыкIэр егъэфIэкIуэным хуэунэтIа лэжьыгъэхэр зэригъэуIуну.

5. Ведомствэхэм зэдай комиссэм хуэгъэувын Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и муниципальнэ щIыналъэхэм я санитар-экологие щытыкIэр квартал къэс щIипщытыкIыурэ зэхуэфащэ отчетыр Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм иритыну.

6. Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм ЦIыхубэ хъыбаргъащIэ IуэхущIапIэхэмкIэ, жылагъуэ, дин зэгухьэныгъэхэмкIэ и министерствэм хуэгъэувын Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и санитар-экологие щытыкIэр егъэфIэкIуэным хуэунэтIауэ зэфIагъэкIхэр цIыхубэ хъыбарегъащIэ IуэхущIапIэхэм къыщыгъэлъэгъуэныр къызэригъэпэщыну.

7. Къару ямыIэжу къэлъытэн Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм и унафэхэу мы къыкIэлъыкIуэхэм:

«Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и жылагъуэхэм я щIыналъэхэр къэгъэбзэнымкIэ, зэIузэпэщ щIынымкIэ, къэкIыгъэхэр щыхэсэнымкIэ мазитI лэжьыгъэхэр зэрырагъэкIуэкIым теухуа Положенэм и IуэхукIэ» 2011 гъэм мэлыжьыхьым и 7-м №104-ПП-м щIэту къащтам;

«Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм 2011 гъэм мэлыжьыхьым и 7-м къыдигъэкIа унафэ №104-ПП-м зэхъуэкIыныгъэхэр хэлъхьэным и IуэхукIэ» 2012 гъэм мэлыжьыхьым и 16-м №78-ПП-м щIэту къащтам;

«Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм 2011 гъэм мэлыжьыхьым и 7-м къыдигъэкIа унафэ №104-ПП-м зэхъуэкIыныгъэхэр хэлъхьэным и IуэхукIэ» 2012 гъэм накъыгъэм и 10-м №120-ПП-м щIэту къащтам;

«Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и санитар-экологие щытыкIэр егъэфIэкIуэнымкIэ зэфIагъэкIыпхъэхэм я IуэхукIэ» 2012 гъэм шыщхьэIум и 22-м №208-ПП-м щIэту къащтам.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм и УнафэщI
ХЬЭСАНЭ Руслан

• Коллегиехэр

Сурэтыр **МАМИЙ Руслан** *трихащ.*

Сом мелард 13-рэ мелуан 216-рэ и уасэ

КъБР-м Промышленностымрэ сатумкIэ и министерствэм и коллегием и зэIущIэм щызэпкърахащ нэгъабэ я лэжьыгъэр зыхуэдамрэ мы гъэм къапэщыт къалэнхэмрэ.

МИНИСТР **Пономаренкэ Роман** и къэпсэлъэныгъэм къызэрыхигъэщамкIэ, я IуэхущIапIэм хыхьэ IэнатIэхэм ехъулIэныгъэ хъарзынэ яIащ. Къапщтэмэ, промышленнэ предприятэхэм сом мелард 13-рэ мелуани 216-рэ и уасэ продукцэ къыщIагъэкIащ. Ар зытращIыхьауэ щытам и процента 133,2-рэ мэхъу. Зэрызаужь хуабжьагъыр и пэ ита илъэсым елъытауэ процента 122,1-м нэсащ. Сом мелард 13-рэ мелуани 143,6-рэ и уасэ продукцэ зэгурыIуэныгъэ зыхуаIэхэм хурагъэшащ, ар ягъэхьэзырам и процент 99,5-рэ мэхъу.

Лэжьыгъэфl яIащ «Кавказкабель» кабель завод», «Кавказкабель-ТМ» кабель завод» ЗАО-хэм, «Тэрч налмэс», «Телемеханика», «Налшык вольт лъагэ Iэмэпсымэ завод» ОАО-хэм, «Севкаврентген-Д» ООО-м, «Электропросервис» ОП ООО-м. «ЩIым щIэлъ хъугъуэфIыгъуэхэр къыщIэхыныр», «Сырьем елэжьыныр», «Электрокъарур, газыр, псыр къэлэжьынымрэ тегуэшэнымрэ» IэнатIэ нэхъыщхьэхэм зэрызаужьым я индексыр иужьрей зэманым процента 118,6-м, къыщIагъэкIым зэрыхэхъуэр процента 120,2-м нэсащ. 2012 гъэм и пэщIэдзэ лъандэрэ промышленностым игъэхьэзыр продукцэм зэрыхэхъуэмкIэ Къэбэрдей-Балъкъэрыр КИФЩI-м щыпашэщ, - жиIащ къэпсэлъам. - Зэманым къегъэув промышленнэ комплексым и зыужьыныгъэм щIэныгъэм и лъэныкъуэ псори къыщыдгъэсэбэпыну. Ар нобэ унэтIыныгъитIым тыдощIыхь. Апхуэдэщ IэнатIэхэм техникэ лъэщхэр щыгъэувыныр, щыIэхэр егъэфIэкIуэныр, иджырей технологие пэрытхэр зыубгъуауэ къэгъэсэбэпыныр. Инвестицэ проектхэр гъэзэщIэным, лъэщапIэхэр къэгъэщIэрэщIэным, щIэхэр къызэIухыным сом меларди 2-м щIигъу нэгъабэ хузэщIэдгъэуIуащ. Промышленностым и IэнатIэ нэхъыщхьэ псоми, къапщтэмэ, «Кавказкабель», «Эрпак» ЗАО-хэм, «Севкаврентген-Д» ООО-м, «Тэрч налмэс», «Телемеханика», «Гидрометаллург» ОАО-хэм а лэжьыгъэр щызэфIэдгъэкIащ. «Кавказкабель» кабель завод» ЗАО-мрэ КъБКъУ-мрэ сом мелуан 420-рэ и уасэ проект ягъэзэщIащ. «Тэрч налмэс» акционер обществэ зэIухам УФ-м Промышленностымрэ сатумкIэ и министерствэм иращIылIащ 2012 - 2013 гъэхэм зэлэжьыну проектышхуэм ахъшэ къызэрыхалъхьэнум теухуа къэрал зэгурыIуэныгъэ. КъищынэмыщIауэ, «Инструмент» НИИ-мрэ (Мэзкуу) «Станки» МГТУ-мрэ (Мэзкуу) субзэгурыIуэныгъэхэр яхуиIэщ. Абыхэм тету, щIэныгъэ-къэхутэныгъэ, гъэунэхуныгъэ Iуэхухэр ирагъэкIуэкIынущ.

Министрым къызэригъэлъэгъуамкIэ, IэнатIэхэр егъэфIэкIуэным, технологиещIэхэм хуэкIуэным промышленнэ предприятэхэм къыщагъэсэбэп кредитым щхьэщытыкIыпхъэхэр яхуэтыжыным теухуа республикэ программэ хэхам и проектыр гъэхьэзырын щIадзащ. «Севкаврентген-Д», «Кариста» ООО-хэм Къэбэрдей-Балъкъэрым и Правительствэм Инвестицэ зэгурыIуэныгъэ хуаIэщ. «Телемеханика» ОАО-мрэ «СтройМаш» сату унэ ООО-мрэ мы зэман гъунэгъум налог льготэхэр ягъуэтынущ.

КъБР-м Промышленностымрэ сатумкIэ, Экономикэ зыужьыныгъэмкIэ и министерствэхэр КИФЩI-м и Инвестицэ планым хагъэхьэну республикэ инвестицэ проект пэрытхэр гъэбелджылыным и Iуэхум жыджэру хэтащ. Абыхэм я нэхъ инхэм ящыщщ ерыскъы промышленностымрэ щэкI щызэIуащэ промышленностымрэ папщIэ полиэтилентерефталату (ПЭТФ) тонн 486-рэ илъэсым щагъэхьэзырыну заводыр. «Севкаврентген-Д» ООО-м и IэнатIэ псори ирагъэфIэкIуащ, я лъэщагъым хагъэхъуащ. Иужьрей технологиехэр къагъэсэбэпу, бжыгъэкIэ лажьэ медицинэ рентген техникэ зэмылIэужьыгъуэхэр щызэпкъралъхьэ. Кавказ Ищхъэрэм и ХъумапIэ банкым КИФЩI-м къэрал дэIэпыкъуныгъэу кредит япэу зыщыхухихар мы предприятэрщ. Тырныауз вольфрам-молибден къыщIэхыпIэм рудам щелэжь и IэнатIэр зэтегъэувэжыным гугъэфIхэр ирапх. Социальнэ, экономикэ я лъэныкъуэкIэ республикэм зэрызиужьынум и унэтIыныгъэ нэхъыщхьэхэм зэрыщыубзыхуам тету, а Iуэхум йолэжь. Тырныауз вольфрам-молибден комбинатыр и лъабжьэу яухуэну я мурад иджырей бгы-металлург комплексым ефIэкIыныгъэшхуэ иIэнущ. IэнатIэ зыбжанэу зэхэтыну предприятэм сырьем нэгъэсауэ щелэжьынущ. Апхуэдэщ вольфрам ангидридхэр, молибден концентратхэр, ферросплавхэр, зэхэгъэжьа пкъыгъуэ быдэ хэхахэр, ухуэныгъэм къыщагъэсэбэп мывэ хьэжахэр. Предприятэр ирагъажьэмэ, Тырныауз къалэр республикэм и промышленнэ центр ин хъунущ, цIыху куэд IэнатIэкIэ къызэригъэпэщынущ.

КъБР-м и Правительствэм и япэ вице-премьер **Уянаев Казым** зи унафэщI гуп нэгъабэ и мэкъуауэгъуэм Азербайджаным щыIащ, а къэралымрэ Урысеймрэ я бизнес-зэIущIэшхуэм хэтащ. Абы щызэращIылIа зэгурыIуэныгъэм ипкъ иткIэ, «Кавказкабель» кабель завод» ЗАО-м и продукцэу сом мелуан 11-рэ 743-рэ и уасэ ди гъунэгъу республикэм хурагъэшащ. «Севкаврентген-Д» ООО-м Sumqait Technoloqies Park компанием зэпсэлъэныгъэхэр дригъэкIуэкIащ, «Телемеханика» ОАО-мрэ Азербайджаным и IэщIагъэлIхэмрэ зэщIыгъуу проект хэха ягъэзэщIэнущ.

Республикэм розницэ сатум зыщеужь. Нэгъабэ ар сом мелард 83-рэ мелуан 228,6-м нэсащ. Абы и процент 68-р сату организацэхэмрэ щIыпIэ хэха зиIэ щхьэзакъуэ хьэрычэтыщIэхэмрэ къызэрагъэпэщащ. Сом мелард 56-рэ мелуан 565,4-р абыхэм, мелард 26-рэ мелуан 663,2-р бэзэрхэмрэ жармыкIэхэмрэ хуозэ. А бжыгъэхэр и пэ ита илъэсым зэрыхъуам щIегъу. ЦIыхухэм пщIэкIэ хуащIэ Iуэхутхьэбзэхэм хохъуэ. Илъэс кIуам сом мелард 18-рэ мелуан 849-рэ и уасэ хузэфIагъэкIащ. Ари 2011 гъэм елъытауэ процента 6,4-кIэ нэхъыбэщ, - жиIащ Пономаренкэ Роман.

Министрым къызэригъэлъэгъуамкIэ, илъэсым щыщу блэкIа зэманым къриубыдэу ерыскъыхэкIхэм я уасэм процента 7,6-кIэ, хьэпшыпхэр - процента 10-кIэ, пщIэкIэ хуащIэ Iуэхутхьэбзэхэм хуэзэм процента 7,9-кIэ хэхъуащ. ЦIыхухэр Iэмалыншэу зыхуей ерыскъыпхъэхэм я уасэр щхьэзыфIэфIу ямыIэтын щхьэкIэ, щытыкIэр мазэ къэс къапщытэ. Къэпсэлъар щхьэхуэу къытеувыIащ сату Iуэхур зэкIэлъыгъэкIуэным хуэунэтIауэ зэфIагъэкIхэм, абы и лъэныкъуэкIэ къагъэсэбэп хэкIыпIэхэм, бюджет лIэужыгъуэхэр къызэрызэрагъэпэщ щIыкIэм. ИужькIэ мы гъэм къапэщыт къалэнхэр зэпкърихащ.

Министрым жиIам дыщIагъужу зэIущIэм къыщыпсэлъащ КъБР-м и Парламентым ПромышленностымкIэ, гъуэгу хозяйствэмкIэ, транспортымрэ связымкIэ и комитетым и Iэтащхьэм и къуэдзэ **Куэшей Азэмэт**, «Телемеханика» ОАО-м и унафэщI **Къер Аслъэн**, Май муниципальнэ районым и щIыпIэ администрацэм и Iэтащхьэм и къуэдзэ **Тимошенкэ Николай**, «Прохладнэ» сату пщIантIэ» ОАО-м и унафэщI **Громыкэ Светланэ**, сатум, жылагъуэ шхапIэхэм, потребкооперацэм, хьэрычэт IэнатIэхэм я лэжьакIуэхэм я профсоюзым и рескомым и Iэтащхьэ **Бекъалды Маритэ** сымэ.

Къэбэрдей-Балъкъэрым и Правительствэм и Тхьэмадэм и япэ къуэдзэ Уянаев Казым къыхигъэщащ министерствэм хыхьэ предприятэхэр нэгъабэ зэуIуу зэрылэжьар, я зэфIэкIым зэрыхагъэхъуар, зыужьыныгъэм хуэунэтIауэ мы илъэсым къапэщытхэм ехъулIэн папщIэ, щIэгъэкъуэн зэрахуэхъунур.

Къыхалъхьа Iуэхугъуэхэмрэ чэнджэщхэмрэ зэхуагъэкIуа нэужь, зытепсэлъыхьахэр унафэкIэ щIагъэбыдащ.

ХЬЭЖЫКЪАРЭ Алик.

Дэфтэрхэм я бжыгъэм хагъахъуэ

Къэбэрдей-Балъкъэрым и архив IуэхущIапIэм зэIущIэ щызэхэтащ, 2012 гъэм зэфIагъэкIахэмрэ дызэрыт илъэсым къапэщытхэмрэ теухуауэ. Зэхыхьэр иригъэкIуэкIащ а IуэхущIапIэм и унафэщI Щхьэгъэпсо Сэфарбий.

АБЫ хэтащ КъБР-м и Правительствэм и УнафэщIым и къуэдзэ **Портэ Галинэ**, республикэм и Iэтащхьэм и чэнджэщэгъу **Къардэн Мурат**.

Республикэм и архив IуэхущIапIэм и унафэщIым и къуэдзэ **Власов Игорь** къытеувыIащ 2012 гъэм зэфIагъэкIыну къагъэлъэгъуа къалэн нэхъыщхьэхэм зэрехъулIам, «КъБР-м и архивхэр» сайтымрэ КъБР-м и Правительствэм и порталым IуэхущIапIэм щыхухаха напэкIуэцIымрэ къагъэсэбэпурэ, щIыпIэ самоуправленэм и органхэм, хъыбарегъащIэ IэнатIэхэм, жылагъуэм хуаIэ пыщIэныгъэхэр зэрырагъэфIэкIуам.

- Ди лэжьакIуэхэм я щIэныгъэм хэдгъэхъуэн папщIэ, семинар зэхуэмыдэхэр едгъэкIуэкIащ. КъищынэмыщIауэ, ЦIыхубэ хозяйствэмрэ къэрал къулыкъущIапIэмкIэ Урысей академием и Кавказ Ищхъэрэ щIыналъэ къудамэм ди лэжьакIуитI еджакIуэ дгъэкIуащ. Республикэм и архив IуэхущIапIэмрэ КъБКъУ-мрэ зэтщIылIа зэгурыIуэныгъэм тету, ди управленэхэм лэжьыгъэм зыщыхагъэгъуазэ тхыдэ факультетым и ещанэ курсым щIэс студентхэм, - жиIащ Власовым.

Ар тепсэлъыхьащ республикэм и социально-экономикэ, щэнхабзэ зыужьыныгъэр къэзыгъэлъагъуэ тхыгъэхэр зэхуэхьэсыным теухуауэ зэфIагъэкIа лэжьыгъэхэр зыхуэдэм. Апхуэдэу я гъэтIылъыгъэхэм къахэхъуащ КъБР-м и Правительствэм, министерствэ, IуэхущIапIэ щхьэхуэхэм. КъищынэмыщIауэ, архивым и лэжьакIуэхэм нэгъабэ видеохэмрэ сурэтхэмрэ куэду щытрахащ республикэм щекIуэкIа жылагъуэ-политикэ, щэнхабзэ, спорт зэхыхьэхэм.

Власов Игорь и псалъэм къыхигъэщащ я IуэхущIапIэмрэ «Документальное наследие» фондымрэ зэгъусэу «Архивы и общество» журналым и номериплI къызэрыдагъэкIар. Къэпсэлъам зэрыжиIамкIэ, урысыбзэкIэ, адыгэбзэкIэ, балъкъэрыбзэкIэ абы ихуа тхыгъэ 35-р теухуащ республикэм щекIуэкIа зэхыхьэ, Iуэхугъуэ зэхуэмыдэхэм. 2012 гъэм IуэхущIапIэм и лэжьакIуэхэм телерадионэтын 19 ягъэхьэзыращ, КъБР-м и архив IуэхущIапIэр илъэс 90 зэрырикъум, мыхьэнэ зиIэ нэгъуэщI Iуэхугъуэ зэхуэмыдэхэм, махуэшхуэхэм, документальнэ сурэтхэм я выставкэхэм теухуауэ.

2013 гъэм IуэхущIапIэм къыпэщытхэм щытепсэлъыхьым Власовым къыхигъэщащ КъБР-м и архив фондым щIэлъ тхыгъэхэр хъумэныр, я деж къекIуалIэхэм къэрал Iуэхутхьэбзэхэр яхуэщIэныр я къалэн нэхъыщхьэу къызэрынэжыр. КъищынэмыщIауэ, республикэм ис лъэпкъхэм я тхыдэм теухуауэ Урысей, хамэ къэрал архивхэм щIэлъхэм хуэдэхэмкIэ ди IуэхущIапIэри къызэрагъэпэщын, ди дэфтэр хъугъуэфIыгъуэхэм цIыхухэр щагъэгъуэзэн, драгъэхьэхын зэрыхуейм, я лэжьыгъэр ирагъэфIэкIуэным теухуауэ зэфIагъэкIыпхъэхэм къытеувыIащ.

Республикэм и архив IуэхущIапIэм иджырей тхыдэмкIэ и центрым и управленэм и унафэщI **Ащхъуэт Раисэ** и псалъэм къыхигъэщащ я IэнатIэм и лэжьакIуэхэр нэгъабэ зыхуагъэувыжа къалэнхэм хъарзынэу зэрыпэлъэщар. Къэбэрдей-Балъкъэрым и унэтIыныгъэ зэхуэмыдэхэм зэрызаужьам теухуа документхэр щызэхуэхьэса, томипщI хъу тхылъ къыдагъэкIыну Щхьэгъэпсо Сэфарбий къызэрыхилъхьар, а Iуэхур къайхъулIэмэ, Архив къулыкъущIапIэм и дежкIэ ехъулIэныгъэ хъарзынэу зэрыщытынур жиIащ. Раисэ къызэрыхигъэщамкIэ, IуэхущIапIэхэм, цIыху щхьэхуэхэм ятеухуа тхыгъэхэмрэ сурэтыщIэхэмкIэ я фондыр къагъэщIэрэщIащ, щэнхабзэм, егъэджэныгъэм, цIыхубэ хозяйствэм, узыншагъэр хъумэным, спортым, театрым, радиом, телевиденэм, хабзэхъумэ IуэхущIапIэхэм я лэжьакIуэхэм ехьэлIахэр зэхуахьэс.

Псалъэмакъым пащэу къэпсэлъащ мы IуэхущIапIэм и управленэ нэхъыщхьэм и унафэщI **Къарэ Тимур**, социально-правовой документацэхэмкIэ къудамэм и унафэщI **Аюкаевэ Эльмирэ**. Май районым и щIыпIэ администрацэм и архивым щрагъэкIуэкI лэжьыгъэмрэ абы пыщIа гугъуехьхэмрэ тепсэлъыхьащ **Пожарницкая Надеждэ**.

Портэ Галинэ жиIащ архив IуэхущIапIэм и лэжьыгъэм теухуауэ щIэ куэд къызэрищIар, цIыху цIэрыIуэхэм я фондхэр, гъэлъэгъуэныгъэхэр IуэхущIапIэм къызэрыщызэрагъэпэщым мыхьэнэ ин зэриIэр. Архив IуэхущIапIэм и зыужьыныгъэм хэлIыфIыхьхэм Галинэ фIыщIэ яхуищIа нэужь, ахэр къигъэгугъащ зыхуэныкъуэ IэмэпсымэхэмкIэ, Iэмал зэриIэкIэ, къызэрагъэпэщыну.

ТЕКIУЖЬ Заретэ.

• Сессиехэр

Зэдэарэзыуэ дзыхь ирагъэз

Сыжажэ Хьэсэн унафэм Iэ щIедз.

Сыжажэ Хьэсэн Бахъсэн район администрацэм и Iэтащхьэу хахыжащ. Апхуэдэ унафэ къыщащтащ щIыпIэ самоуправленэмкIэ советым и 12-нэ сессием.

БАХЪСЭН муниципальнэ районым и щIыпIэ администрацэм и Iэтащхьэм и къулыкъум ягъэувынур къыщыхахыну зэпеуэр мы гъэм и мазаем къыхалъхьауэ щытащ. Зыхэплъэну тхылъхэр кандидатитIым - куей администрацэм и унафэщI Сыжажэ Хьэсэнрэ абы и къуэдзэ Тохъутэмыщ Мухьэмэдрэ ятат.

Iэ яIэтын и пэ къихуэу, КъБР-м и Iэтащхьэм и Администрацэм и УнафэщIым и къуэдзэ Власов Александр псалъэ къищтащ. Абы къигъэлъэгъуащ Къэбэрдей-Балъкъэрым и Тхьэмадэ Къанокъуэ Арсени республикэм и адрей унафэщIхэри, Сыжажэ Хьэсэн и кандидатурэм зэрителъхьэр икIи къыхигъэщащ куейм и нэхъыжьу щытахэу мы зэманым ди щIыналъэм къулыкъушхуэ щыщыIыгъэхэм я Iуэхум абы хуэфащэу зэрыпищэр, Бахъсэн районым зегъэужьыным куэд зэрыхищIыхьар, къызэгъэпэщакIуэфIу, унэтIакIуэ Iэзэу зыкъызэригъэлъэгъуар, властым и къудамэ псоми зэпIэзэрыту зэрадэлажьэр, пщIэ зэриIэр.

Апхуэдэу абы и кандидатурэр диIыгъащ КъБР-м и Парламентым ПромышленностымкIэ, гъуэгу хозяйствэмкIэ, транспортымрэ связымкIэ и комитетым и унафэщI КъуэщIысокъуэ Юрэ.

- Сыжажэ Хьэсэн зэрыунафэщI губзыгъэр и къулыкъум зэрыпэрыта илъэситIым къагъэнэIуащ. Районым зэрызиужьынум теухуауэ дызыхэплъа и программэр абы и щыхьэтщ, - къигъэлъэгъуащ щIыпIэ самоуправленэмкIэ советым и Iэтащхьэм и къуэдзэ IэхъуэбэчАнзор комиссэм и лэжьыгъэм кърикIуар щызэхилъхьэжым.

Сессием Сыжажэ Хьэсэн и кандидатурэр зэдэарэзыуэ щыдаIыгъащ.

- Сэ дапщэщи фIэщхъуныгъэ схэлщ икIи зэуIуу дызэдэлажьэмэ, Бахъсэн районым къыпэщыт къалэнхэм дазэрыпэлъэщынум шэч къытесхьэркъым, - захуигъэзащ абы дзыхь къезыгъэзахэм.

Сыжажэ Хьэсэн Лабид и къуэр Бахъсэн районым щыщ Псыхъурей къуажэм 1962 гъэм бадзэуэгъуэм и 25-м къыщалъхуащ. 1980 гъэм курыт еджапIэр къиухащ, 1980 - 1982 гъэхэм советыдзэм къулыкъу щищIащ. 1984 гъэм Къэбэрдей-Балъкъэр (Тэрч) мэкъумэш техникумыр, 1992 гъэм агромелиоративнэ институтыр агроном IэщIагъэр иIэу къиухащ. 2000 гъэм мэкъумэш щIэныгъэхэм я кандидат хъуащ.

Бахъсэн районым щыIэ «Большевик» колхозым 1984 гъэм лэжьэн щыщIидзащ. ПэщIэдзэ комсомол организацэм и секретару, трактор-губгъуэ бригадэм и унафэщIу, агроном нэхъыщхьэу, «Псыхъурей» СПК-м и Iэтащхьэу щытащ. 2004 гъэм и щIышылэм къыщыщIэдзауэ 2006 гъэм и щэкIуэгъуэ пщIондэ Бахъсэн куейм и агропромышленнэ комплексым и IэнатIэм и унафэщIщ, район администрацэм и тхьэмадэм и япэ къуэдзэщ. 2006 гъэм и щэкIуэгъуэм щегъэжьауэ 2011 гъэм и мазае хъуху щIыпIэ администрацэм и Iэтащхьэм псэуныгъэр къызэгъэпэщынымрэ шынагъуэншагъэмрэ я IуэхухэмкIэ и япэ къуэдзэу лэжьащ, куей администрацэм и унафэщIым и къалэнхэр игъэзэщIащ. 2011 гъэм мазаем и 25 лъандэрэ Бахъсэн район администрацэм и Iэтащхьэм и къулыкъур зэрехьэ.

И лэжьыгъэфIым, жылагъуэ гъащIэм зэрыщыжыджэрым къыпэкIуэу, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм, Урысей Федерацэмрэ КъБР-мрэ мэкъумэш хозяйствэмкIэ я министерствэхэм я щIыхь тхылъхэр къыхуагъэфэщащ, «УФ-м физическэ щэнхабзэмрэ спортымрэ зыщегъэужьыным хуищIа хэлъхьэныгъэм папщIэ» щIыхь дамыгъэр къратащ.

АЛОКЪУЭ Аринэ.

Мэлыжьыхьым и 19-м зэхашэнущ

(КIэухыр. ПэщIэдзэр 1-нэ нап.)

- 2011 гъэм УФ-м ЗыхъумэжыныгъэмкIэ и министерствэм Къэбэрдей-Балъкъэрым и Правительствэм газ игъэхъуапIэу 10 кърищащ. Республикэм мафIэсым пэщIэт и къэрал IуэхущIапIэм ахэр къызыхуэтыншэу зэтриухуащ, мафIэсым зэрыщахъумэ Iэмэпсымэхэр ирикъуу хухихащ, - къигъэлъэгъуащ Шагин Сергей. - МафIэс шынагъуэншагъэм къигъэувхэм я техникэ регламентым теухуауэ 2008 гъэм бадзэуэгъуэм и 22-м къыдэкIа Федеральнэ закон №123-ФЗ-м и 76-нэ статьям зэрыщыубзыхуам тету, мафIэсым щызыхъумэну гупхэр республикэм и щIыналъэ 14-м къыщызэдгъэпэщынущ. Нобэ ирихьэлIэу ар зиIэр Ташлы-Тала, Безенги, Зольскэ, Псыкуэд къуажэхэрщ. Газ игъэхъуапIэхэр зратахэу Кременчуг-Константиновскэ, Шэджэм Ипщэ, Жэмтхьэлэ Ипщэ, Дальнэ, Екатериноградскэ жылагъуэхэм а лэжьыгъэр щызэфIагъэкIыу, КъБР-м юстицэмкIэ и IуэхущIапIэм щрагъэтхын хуейщ.

Къэпсэлъам зэрыжиIамкIэ, щIыIыхьэхэр, унэхэр, псэуалъэхэр пIалъэ кIыхькIэ ДПО-хэм пщIэншэу зэрыхухахыну тхылъхэм я проектхэр ягъэхьэзырри, муниципальнэ щIыналъэхэм щIыпIэ самоуправленэмкIэ я IэнатIэхэм иратащ. Иджы абыхэм Iуэхур щIагъэпсынщIэну къапэщытщ.

Зытепсэлъыхьам теухуауэ къыхалъхьа чэнджэщхэр унафэкIэ къащтащ.

КъищынэмыщIауэ, зэIущIэм щыхэплъащ «КъБР-м и жылагъуэхэм я муниципальнэ щIыналъэ нэхъыфI», «КъБР-м и муниципальнэ щIыналъэм и цIыхубз унафэщI нэхъыфI», «ЩIыпIэ унафэр зезыгъакIуэ IуэхущIапIэхэм я лэжьыгъэм нэхъыфIу тетхыхь куей хъыбарегъащIэ IэнатIэ» унэтIыныгъэхэмкIэ АСМО-м нэгъабэ иригъэкIуэкIа зэпеуэхэм кърикIуахэм.

Республикэ комиссэм и секретарь **Маслов Николай** ахэр зыхуэдэм къызэхуэсахэр хигъэгъуэзащ. Зэхьэзэхуэм кърикIуам ипкъ иткIэ, Былым къуажэмрэ Шэджэм къалэмрэ бжыпэр иратащ. Шытхьэлэ, Яныкъуей жылагъуэхэм етIуанэ, ещанэ увыпIэхэр зэдагуэшащ. «КъБР-м и муниципальнэ щIыналъэм и цIыхубз унафэщI нэхъыфI» зэпеуэм Прохладнэ районым хыхьэ Малакановскэ къуажэ администрацэм и Iэтащхьэ Пурик Санетэ щытекIуащ. «2012 гъэм КъБР-м и муниципальнэ щIыналъэхэм я IуэхущIафэр нэхъыфIу къэзыгъэлъэгъуа район хъыбарегъащIэ IэнатIэ» номинацэм «Терек-1», «Черекские вести», «Майские новости» газетхэм я редакцэхэр къыщыхахащ. Къэбэрдей-Балъкъэрым и АСМО-м и Илъэс зэхуэсым дипломхэмрэ ахъшэ саугъэтхэмрэ текIуахэм щратыжынущ.

КъБР-м и Iэтащхьэм и Администрацэм къэрал къулыкъум, кадрхэмрэ щIыпIэ самоуправленэмрэ я IуэхухэмкIэ и къудамэм и унафэщI **Власов Александр** къыхилъхьэри, зэIущIэм къыщащтащ «ЩIыпIэ самоуправленэм и махуэм» зэрызыхуагъэхьэзырынумрэ ар зэрырагъэкIуэкIынумрэ я планыр. Абы ипкъ иткIэ, муниципальнэ IуэхущIапIэхэм «бжэ зэIухахэм я махуэхэр», тематикэ зэIущIэхэр, нэгъуэщI зэхуэсхэр, спорт зэхьэзэхуэхэр къызэрагъэпэщынущ, «Къэбэрдей-Балъкъэрыр - Республикэм и тхыдэм и напэкIуэцIхэмкIэ» сурэт гъуазджэмкIэ гъэлъэгъуэныгъэ къызэIуахынущ, къалэхэмрэ районхэмрэ я муниципальнэ лэжьакIуэхэм я республикэ спартакиадэ ирагъэкIуэкIынущ, совет, жылагъуэ нэхъыфIхэм, муниципальнэ зэщIэхъееныгъэм пщIэ щызиIэ цIыхухэм я IуэхущIафэм хъыбарегъащIэ IэнатIэхэм зыубгъуауэ щытепсэлъыхьынущ, нэгъуэщI Iуэхугъуэхэри къыхалъхьэнущ. «ЩIыпIэ самоуправленэм и махуэм» теухуа гуфIэгъуэ зэIущIэр Налшык дэт Киноконцерт гъэлъэгъуапIэм мэлыжьыхьым и 19-м щызэхашэнущ.

ЩIыпIэ самоуправленэм щекIуэкI зэхъуэкIыныгъэхэм жыджэру зэрытепсэлъыхьым икIи къыдэкIын зэрыщIидзэрэ илъэс 50 зэрырикъум къыхэкIыу, «Зольские вести» газетым и редакцэм «КъБР-м и Муниципальнэ щIыналъэхэм я совет» ассоциацэм и ЩIыхь тхылъыр хуагъэфэщащ.

АРУАН Алий.

Дунейпсо литературэм и хъугъуэфIыгъуэхэр

Шиллер Фридрих
(1759 - 1805 гъг.)

УсакIуэ уахътыншэ

ЖЫЗУМЕЙХЭМРЭ жыг хадзэхэмрэ къаухъуреихьа Неккар псым и Іуфэм Іусщ Германием и Марбах къалэ щIыкIур. А къалэм 1759 гъэм щэкIуэгъуэм и 10-м къыщалъхуащ Германием и Іьэпкъ усакIуэшхуэ Иоганн Кристоф Фридрих Шиллер.

И сабиигъуэм ар дихьхауэ едаIуэрт полкым и фельдшеру щыта и адэм езыр зыхэта зауэ зекIуэхэм, унагъуэр зыхуэИ хуэззу псэун папщIэ анэм игъэва гугъуэхьхэм, хуэдрэ Іэпхъуащэпхъуэн хуейуэ къаэзрыхудэкIам теухуауэ къИуIэзэм хъыбархэм.

УсакIуэм и сабиигъуэр узыщыгуфIыкIыщэн зыхэмылъ жыхуаIэм хуэдэу екIуэкIащ. Абы щыгъуэ Германиер щхьэ и Іуэху щыхэрагъэжьащ къэралыгъуэ щыкIуурэ зэпыудауэ щыщыта лъэхъэнэт. Апхуэдэ зы щIыналъэ мыинт Шиллерхэ я унагъуэр щыпсэуа, щхьэзыфIэфI Карл-Евгений герцог залымым и унафэм щIэта Вюртемберг герцогствэри.

1777 гъэм герцогым и унафэкIэ Шиллер зауэ еджапIэ хэхам щIагъэтIысхьащ, жужьуэкIэ ар Карл и Академиие хъущ. ЕджапIэм хабзэ ткIий щыэкIуэрт. Казармэхэм я теплъэ хьэлъэри хабзэ ткIийкэри зэран хуэхъуфакъым ныбжьыщIэм и псэр усыгъэм хуэущэным.

Шиллер Шекспир и тхыгъэхэр дихьхэыу едж, езым и лъэхъэнэгъу щIэрыуэ Гёте и драматургием куууэ зыхеГъэуазэ. Академием литературэ Іуэху щызепхуэну хуит ущащIыртэкъым. Апхуэдэхэм тезыр ткIий тралъхьэрт. КIэлъыплъаКIуэхэм закъримыгъащIэу, зигъэпщкIуурэ Шиллер усэхэр, пьесэхэр итхырт.1776 гъэм литературэ альманах гъэрым къытрадзауэ щытащ Шиллер и Іэдакъэщ Іэкіэзу ди зэманым хъсахэм ящыщ зы усэ «Пщыхьэщхьэ» жьхуиІэр. А зэман дыдэрщ Шиллер «Хъунщ Іакіуэхэр» драмэм елэжьын щыщIидзар.

Шиллер зэрытхэм еджапIэм и унафэщIхэр игъэгубжьырт. Аращ Фридрих и диплом лэжьыгъэр, «Философиемрэ физиологиемрэ» жьхуиІэр, мыхъуауэ Карл-Евгений герцогым къыщIитытар икIи ныбжьыщIэр иджыри зы илъэскIэ Академием щеджэн хуейуэ унафэ щIищIар. Ауэ усакIуэ ныбжьыщIэм и гущIэм щыізэхэна усыгъэ мафIэр бгъэункIыфIныр мытыншу къыщIэкIащ. Хуитыныгъэм хэзпабгъэ, залымыгъэм теплъэ мыхъу усакIуэ щIалэм нэхъри ерыщу елэжьу щIидзащ и гурыщIэхэр къыщIиуэта «Хъунщ Іакіуэхэр» драмэм икIи ар псынщIэу и кIэм нигъэсащ. Илъагъу мыхъу Академиер кIиурхи, мазэ зыТу нэхъ дэмыкIауэ, а пьесэр 1781 гъэм и накъыгъэм дунейм къытехьащ икIи дунейпсо драматургием и нэхъыфIыпIэхэм хэлъытащ. 1782 гъэм и щIышыгъэм драмэр щагъэуващ Мангейм - Баден маркграфствэм - и щэнхабзэ, экономикэ Іэхуущ Іапіэ щIэрыІуэм.

Нэмыц цIыху пэрытхэм а лъэхъэнэм, Энгельс и псалъэкIэ жыпIэмэ, «зэман нэхъыфI къэкIуэныкIэ я гугъапIэ закъуэр зыхалъагъэр литературэрат». Ахэр дэрэжэгъуэшхуэкIэ Іущащ Шиллер и яп пьесэм. Иджыри къызджэсым зыми ямыцIыхуа тхакIуэ ныбжьыщIэр Германиеми нэгъуэщ Іущащ Шиллер и яп пьесэм. Иджыри къызджэсым зыми ямыцIыхуа тхакIуэ ныбжьыщIэр Германиеми нэгъуэщ Іущащ Шиллер и яп пьесэм. «Хъунщ Іакіуэхэр» драмэр щхьэхуитныгъэмрэ абы щIэзэрэмрэ я гимн пэлъытэ хъуащ.

А лъэхъэнэрщ Шиллер щитхар щхьэхуитныгъэм щIэзэрэ гупсысэкIэ гъэнщIа, цIыхубэм япхъуэта, гъэпцIыпIакIуэхэр зыгъэкIэзыза уэсэ куэд. Ахэр псори къытрадзащ «1782 гъэм и антологие» усыгъэ тхылъым.

«Хъунщ Іакіуэхэр» драмэм и ехъулIэныгъэм нэхъри игъэгубжьащ арыншмани усакIуэ ныбжьыщIэ самПIэимыхьэр зыпIагъу мыхъу герцогым. И пьесэр зэрагъэува щIыкIэм еплыну Шиллер Мангеим щыкIуам Карл-Евгений ар игъэгъэтIысри, унафэ ткIии ищIащ усакIуэр Вюртемберг герцогствэм и гъунапкъэм ебэкъуэну, апхуэдэ дыдэуи зыгуэр итхыну хуимыту. Шиллер быдапIэ лъэхъэщым ирауБДэнкIэ щынагъуэ зэкIащ.

1782 гъэм и фокIадэ мазэм пщыхьэщхьэу Шиллеррэ и ныбжьэгъу музыкант Штрейхер Андреасрэ кIуасэри щэхуу Мангеим кIуахэщ. Мангеим театрым и унафэщI, егъэлеяуэ зызыгъапагъ барон фон Дальберг «Хъунщ Іакіуэхэм» спектаклым фейдэщхуэ къыхуихьами, абыхэм нэщхъыцэущ къаззрыІущIар. «Фиескэ Генуе щищIа зэгурыІуэныгъэ щэхур» пьесащIэм Мангеим театрым и актерхэм къаззрыхуяджами, дзрэжэгъуэ нэхъ къиртакIым. Актерхэм пьесэр ягу ирихьыщакъым. Шиллер и Іэхуэм узыщыгуфIыкIын хэльтэкъым - ахъшэнэшрэ зыкъуэпсэукIын имыІэу, и закъуэу хамэ къалэм къыдэнат. Шиллер и ныбжьэгъу Штрейхер иІыгъа ахъшэ тIэкIур кудрэ урикъунт, псынщIэу къызэщIэжащ. Аванс къиритыну Дальберг елъэІуат, ауэ къиргэщIэхъуащ. Сытми, зыкъомрэ гугъу дехьауэ, Шиллер «Фиеско» пьесэр къытрырегъэдзащ, ауэ абы къыпэкIуа ахъшэр и щIыхуэхэр итыжьину ирикъуа къудейщ.

И насыпым кърихьэкIри, Шиллер Мангеим щыхуэзащ пщы гуащэ фон Вольцоген, ар Шиллер Академием къыдыщIэса и ныбжьэгъу гуэрым и анэт. ЦIыхубэм Шиллер иритэблагъэри, усакIуэр абы и кIуажэм кIуащ икIи, Карл-Евгений герцогым зыкъримыгъэщIэн щхьэкIэ, и унэцIэр ихъэжащ.

Иджы, ахъшэ къэлъыхъуэным хэмытыж Шиллер хуиту литературэ лъжьыгъэм зритащ. А зэманырщ абы щитхар хъыджэбз хъунейсызым уэрэд щIэрыІуэм хуищIа лъагъуныгъэ насыпыншэм теухуа «Луизэ Миллер» пьесэщIэр.

А лъэхъэнэм нэмыцэ актерхэм я нэхъ лъэщ дыдэу щыта Иффланд и чэнджещIкIэ, Шиллер «Бзаджэнаджагъэрэ лъагъуныгъэрэ» зыфIищажа «Луизэ Миллер» 1784 гъэм ягъэуващ. Энгельс зэрыжиІауэ щытащи, «Бзаджэнаджагъэмрэ лъагъуныгъэмрэ» феодал властхэм щысхьыншэу ягъэпщылI цIыхубэм хуитныгъэ гуэри зэрамыІэм теухуа яп политикэ драмэщ».

Шиллер и творчествэм, абы урыс тхыпъеджэм дежкIэ иІэ мыхьэнэм тетхыхьахэщ Белинский, Добролюбов, Чернышевский, Салтыков-Щедрин сымэ.

УсакIуэ уахътыншэм и тхыгъэхэр урысыбзэкIи, ди къэралым щыпсэу пьэпкъ зэмылIэужьыгъуэ зыбжанэм я бзэхэмкIи зэрадзэкIащ.

Иужьрей илъэсхэм Шиллер сымаджэрилэурэ екIуэкIащ. И тхьэмбылым щIыпIэ хыхьэри, и ныбжьыр илъэс 45-м иту усакIуэр 1805 гъэм и накъыгъэм дунейм ехьжащ.

УЭРЗЭЙ Афлик.

ШИЛЛЕР Фридрих

Зэрыпхъуакіуэ

Мэпхъэр си губжьыр ун лъэужьым тету,
Зэрыпхъуакіуэ,
Къунхыну и нэлатыр
И пащхьэм уиту
Ди Уахътыншэ Къэгъэщіакіуэм!

Мазэгъуэ изыр щхьэщысыкIыу щыгум,
Вагъуэ бжыгъэншэхэр къыщIилъэкIэ си нэгум,
ПщIыхьэпIэ хъарпшэрхэм, сыкъауфэрэзыхьу,
Ун теплъэр, зэрыпхъуакIуэ, къысщхьэщахьэ.

Сигъэгузавэу шынагъуэм.
КъызыэощIэжри абы щыгъуэм,
Ун теплъэр сщIыуэ хэутэн,
ИзофIэ нну жэщыбгъм и тхьэкIумэм
ЖыСIэхуакIэ си гур къезыгъакIуэ
Ун щIэ угъурсызыр, зэрыпхъуакIуэ!

Жьэдитъэфным хуэдэу бгыжьыр,
Толькъуным нну нущIауэ и жьэр
Сэ къысподжэж, борэнри Іэлу
Мэдалъэ, кьишэу ун Жкалъэр,
Лейр кьыщIамыгъакIуэу,
Уахьыну ахьрэт жагъуэм,
Зэрыпхъуакіуэ!

Месыр, месыр, къьпхетхъыкIыр,
Джатэпэкі и гъуэгур пхищIыкIыу,
ИкIи мэкъугъыр, (ар зэхэпхрэ ди Щхьэщыгум
кьитым?):
«Феуэ, фуКIхэ псорн, фщIауэ егъу!»
ЗауэлIхэми ящIэжыркъым гущIэгъу.

УІэгъэ гызхэм кьрагъакIуэ гур,
КIнйхэм я макъым зэщIищащ уафэгур,
ФыкъыкIэпIтъи пшэ зэрызехьэхэм,
Фи бын зэрыныкIыжхэм фепIтыт, ди тхьэхэ,
Тхьэхэ, ефхьыну фи нэлат
Залымыгъэм куэд щIауэ кьнлэжьат!

Залымыгъэм пагэу ечыр и лъэр,
Кьыхех бахъэр ящкIаухэм я лъым,
Кьемэт кьэблагъэм и хьыбарегъащIэу
Зэрыпхъуакіуэм щхьэщэ худгъэщIыр!

Зэрыпхъуакіуэ, зыхэлъыр сыг ун щэхур -
И хъуэпсапIэр залымыгъэм?
Кьыщыбгъэбатэу кьырыр уафэ нэхум,
Кьуршыбгъэр бгъэшынэн ун гугъэ?

Ун текIуэныгъэм унгьэчэфу, уригушхуэу,
Къэбзэуахэм хэзту я сахуэм,
Ухэпльэныр бгъэлыда мафIэсым
Ара ун хъуэпсапIэр зэгупсысыр?

Дуней кIэзызым и фэр
Щэхуу пихуауэ залымыгъэ зефхьэм
Кьыфхуэльагъынукъым пщIыхь нэхуу
Жэнэт хадэу ди гум кьыщыгъагъэр щэхуу!

Кхъухь вгьэльэта хуэдэ хьэрщ гьунапкъэншэм
Зывыгъэтету хэвутIыпщхьэм щIы хьурейр,
Кьыфщыхъужьынущ фи зэфIэкIыр щIэншэу,
Фи Іэмыщ Іэм ивгъэтIысхьа дунейр!

Уафэ тахьтэм фыкьынтIысхьарэ,
Зыкъэфтъытгэжу Уэхьийуэ,
Фыкъыхуеплъыхьынущ жыжьэу щыгум,
Фрипагэжу ар зыхэвдза бэлъхьым!

Мывэ къебдзыхьм къыр абрагъуэм,
Икудэм жэнэт хадэм и гъэгъа алэрыбгъур,
Хамэ къаалащхьэхэм я мафIэу
Щыбгъэужьыхьыжьым уэгум вагъуэр,

МафIэ гъуэжьынIм нуфэм уэгур,
МафIэр къэпфыхьу къэгуфIыкI ун нэгур!
Ущіохъуэпс мылIэжьынпсэ -
Дуней псом щIрет абы и уасэр!

Пэжщ, зэрыпхъуакIуэ, ухъунущ уэ уахътыншэ!
Абы щогугъыр, аращ зэжьэр лъыжьыр,
Йожьэ фызабэхэр, сабий зеиншэр
Уахътынишагъэр къркIуэным ун Іэужьым.

Дэпъейт, зэрыпхъуакIуэ, уэгум,
ажал щыхэпсэ губгъуэу
Псы папщIэу лъы зыщIэбгъэльтьадэм
зыщIеIэтыр щыгъуэм,

Макъ мелуанхэм зэщIэжъугъэу,
ИращIэкI Іэрыкіым хьэдагъэ!

Абы нэхьри егъэгуфIэ нэгур,
бгъэм имыхуэжу кърегъауэ ун гур!
Іэлату къуахыр зэхьихьэжрэ жьыбгъэу уэгум
НилъадэрэІ пшэ фIыцIэхэр зэщIыгъуу
Зэхуахусыжмэ кІаІэту уафэгъуагъэр,
Я кьару шынагъуэр кьыпщхьэщахьэм,
Кьэпльагъуаныгъуэ Олимп и Іуащхьэр,
ИкIи уахьынут Эребыщхьэ!

Жьыбгъэ кьыкъуэум удэкIэзызу
зыплтьыхь, зэрыпхъуакIуэ,
Ун гъуэгу сабалъэр пхуэхъужьынущ щхьэкIуэ,
Гъуэгум телъ жьжьр ун кьэущхэм я сахуэщ,
Ажал тхьэлъэІуКI игьаькIуэу махуэр.

Псэхэр кьнгъэтэджыжу, кьемэтым кьоджэм Тхьэр,
МафIэ лъгъэу унхьэнущ и пащхьэм.
КьыхэтэджьыкIхуэрэ мафIэсым
Кьоджэжьынущ уэ бгъэнахэр псэуэ.

А макъэр жэщым хжжбзэжу,
Олимп щыгу дахым кьемэт тэрэзэр,
Зэпашэчыжри щыблжьауэ хъуар мы гъащIэм,
Уздагъэкіуэнум и унафэр ящIыр.

ГущIэгъуншэу бгъэна псэхэм я гъуэгуанэм
Утехьэнущ, ущыпшынэу я лъыр ящIэжьым
Зыри зи нэІэ щIэмыкI дыгъэ,
Мазэгъуэ жэщым и мазэ бзыгъэ.

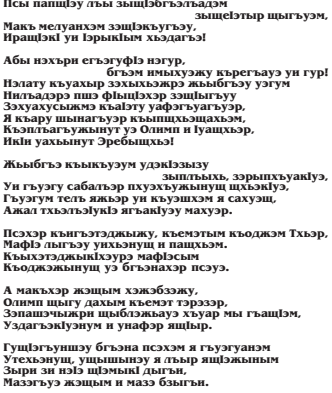

Олимп щыгу щызэхуэса псэхэр, мелыІычхэр,
ЩIылъэм и тафи, и бгылъэ,
ЗэщIэтэджьэнущ щIэхъуэпсу ун лъым.
ШадзынущI абыхэм щысхьынщэу щыхупIэм
Ун тахьтэ апхуэдизу бгъэлъапIэр.

Абдеж, Олимп щыгум, Алыхьым и пащхьэм,
УщылъэІуэфынукъым упыхьэу:
ГущIэгъу кьыпхуащIыгукъым, лейр кьыщIэкIуэу,
Кьыпхуэгъунукъым зыри, зэрыпхъуакIуэ!

Си бгъэм мафIэ щызэщIэпльэм
Кьунх нэлатыр тэрэзэм тралъхьэм,
Ещхьу уафэр къехуэха мы щIылъэм,
ЕщIэнущ тэрэзэр, жьыхьэмэмкIэ унхьу.

ЗэщIэнщ итIанэ хъуэпсапIэу сиІа псор,
Кьыптехуэнщ нэлату кьунхар псэм.
ИкIи зэгъэжауэ си гур,
ГуфIэгъуэр щысIэтынщ мы щIыгум!

1777

Нэхумрэ хуабэмрэ

Дунейм кьыщытехьэкIэ цIыхур,
ИгьэгуфIэу гугъапIэ нэхум:
ЩIилъагъуну ихъуреягъкIэ
И хъуэпсапIэфIхэр щIэкIыу нэгум
ЩIилъагъункIэ гугъэу мы щIыгум -
Мурад дахэр щыуцэу и псэм,
Прехьэжьэ пэжым фIэхъусыр.

Ауэ куэд дэмыкIыу, кьызэрищIэу
Ихъуреягъыр щIыІуэпщIышэ защIэу.
Мурад ещIыр химыгъэтIасэу,
Іэмал иІэм къригъэлыну и псэр,
И мыл чэщанэ пагэу закъуэныгъэм
ІункIыбзэ етакIэ щIегъэпщкIуэж и лъагъуныгъэр.

Пэжым и нурхэр кьыщIолыдыкI чэщанэм,
Дэтхэнэ бзийри дэн жьэражьэу кьызэщIэнэу.
И насипщ дунейм щхьэр кьэщIэным,
И гур щIимыгу кьызыкIэнэм.
Мы ди гъащIэр мыл щIыІэ зыхэсым
Уи хъуэпсапIэм и нурхэр хэгъапсэ!

Апхуэдэхэр йохыжыр дунейм щхэуу,
Псэуми Іамя зым кьафIэмыІуэхуу.
ЩIэхъуэпсам ищIыну унагъуэ,
Адэ хъунымк щIэхъуэпсу,
Пасэу кьэзышам щхьэгъуэсэ
ЗнгъэпIинныр фэуэнму,
Зэхуехьэс псэуху кьарухэр щыму.

Жыг лъэдийр докIей уафэм нэсу,
КьудамэщхьэчантIэхэм дыгъэнэ кьапхыпсу;
Тхьэмпэхэр нэсыс, сагъызыр кьапхывыкIыу,
Ауэ жыгым пхъэщхьэмыщхьэ кьыпымыкIэ.
Жэщыр теІубауэ жылэр хатъхьэм щIым,
Жыг кьокIыкI, телъу мэзым и напщIэм.

ГугъапIэ

Дунейм тетыху мэгугъэ цIыхур
ГъащIэр кьнгъэІурыщIэну.
Игу иреПъхьэжьыр мурад нахуэу
КьыхунухэрнасынатIэ ищIыныр.

Насыпыншагъэм и лъэужьым
Насыпкьнувэурэ зэкIэтхъэужьу
Махуэхэр макIуэ, ежьэу нэхъыфIым,
КIапсэлъэрышэрэ загъэІумпIафIэу.

ЦIыхур гъуэгум тезышэр гугъапIэрщ,
ЗыгъэнэщхьыфIэр аращ сабийр,
ЩIалэр егъапльэ гъащIэ дыгъапIэм,
ЩIигъэгугъ защIэу и дыгъэ бзийм.
Уахътыншэу щIылъэм и дыгъэщхэр
Йогъуаутъхьэр лIыжьым щыгъэуу кхъэ мащэм.

Гугъапіэ нэщIкъым сабийм и гъусэу
Гущэм хэль гугъэр щIыхьыхэр и псэм.
Тхьэгурымагъуэу кьыдджеІэ ди гум
ДынэсыфIыжу насыпым и щыгум!
Абы ди гущIэм жыгIэ щищIыр
Кьытхуоблэр ужьыхьыж имыщIэу.

1797

Хъыджэбзым и тхъэусыхэ

Жьыгей тхьэмпэхэр мэІущащэ,
Пшэхэр щхьэщосыкIыр уэгум,
Псы Іуфэм Іусу нэщхъей пщащэм
Псым и толъкъунэр кьопэщщ и лъэгум.

Пшапэ зэхэуэм
Хощатэ пщащэр хьэтъэу,
Нэ къэпльыжьахэм
Нэпс кьыщIолъэтъыр.

«ЖуІащ си гур,
СфIэЗэфIыжкъым дунейр,
Иджы щыІэжкъым
Зыри сызыкуей.
Еджэж ун ихъум и псэр, ди Тхьэ лъапIэ,
Кьысльыысыр сэ мы щIым къэзгъэщIакIэщ,
СыщIэпсэуа си лъагъуныгъэр яукIакIэщ».

«Ежэхми нэпсыр Іэубыдыпіэншэу,
Зыри лъэмыкIыну кьаруущэщ,
ЛIэжьаэм зэхахьнукъым ун гызыр,
КьысхуэІуатн ун гур зыгъэузыр,
Хуэсщ Іэфынур ун лъагъуныгъэ яукIам,
Сыпхуэхъунщ сэбэн зэрысху гъэкIкIэ».
«Хуейми нрекъарууншэ
Си нэпсыр, кьрежьх Іэубыдыпіэншэу
Зэгуэр лIэжьаэм я псэр

Кьыхуэмыгъэушу!
Ауэ, ди Тхьэ лъапIэ, мыр зэгъащIэ,
Абыкіи дуней псом хъыбар егъащIэ,
Лъагъуныгъэ яукIам и ужькIэ
Псом нэхъ Іэфыр абы нэпс кьыпфIыщIингъэкIырщ».

1798

Сабийм и пщIыхьхэр

(ПСЭМ И МАКЪ)

Дэнэ сыщIыІэ, сыт си лажьэр,
Кьыпхуэлъагъужьыркъэ си ныбжьыр?
СыпсэуакIэ, лъагъуныгъэ сщIа,
Си фарз псорн щIым щызгъэззщIа?

УщIэупщIэнщ макъамэр зэрылъэлъу
Пхуэусэу щыта бзухэм я пшынальэм.
Ныжаіысри я уэрэдыр,
Бзухэр хьхьэжакIэщ гъэдэ-щIыдэм.

Къэзгъуэтыжа сфIэкIуэдауэ щытар?
Гъусэ щыхуэхъужа абы аргуэру си псэр,
Уагъэгузавэу уамытэщIатэу,
ЩIхьэусыгъэуэнщIэщ мыбдеж нэпсыр.

Фи дежи щыпIалъагъунущ уэ ди ныбжьхэр,
Сэ сэщхьу пщIамэ уэрн лъагъуныгъэ.
Абы си адэм и напэр щыкъабзэщ,
БэІутІэІухэм япэІэщIэу и псэр.

Абы къыщагъапцIэркъым адэм и гугъапIэр,
ЩIхуу вагъуэм нэр ягъэупІэрапIэу;
Дэтхэнэ гугъапIэм иІэжщи пщалъэ,
УатъоІэсыр, фIэщхъуныгъэ пхэлъым.

Хьэрш гьунапкъэншэм и гъуэгу уахътыншэхэм
Кьатьибогъъатэр псомн я жэуап.
ЗэІыпщIыкIыяь аргуэру щэм кьыщIэпхьхэр;
Гупсысэ куу ящIэлъщ сабийм и пщIыхьхэм.

1802

Псы Іуфэм Іус ныбжьыщIэр

Псы Іуфэм Іусу щауэ ныбжьыщIэм
Губгъуэм и нэщхъейхэр Іэрамэу зэхеухуанэ,
КIэлъоплъ, гъэгъахэр я архъуанэм хащIэу
ЩIауэскIэу зэрахьым толькъунхэм.
Блоплъэтхэр махуэхэр псыежьэхьу,
Тендзыгъыщхуэм хуэпIащIэ ифIэщIыну,
Мо гъэгъа хуэлэжьхэм ещхьу,
Си щIалэгъуэрн зэманым ехьыр!

Гъатхэ къэсам зыІэпишэу
Гуфіэжу псомн уэрэд кьыщрашкIэ,
ЩIэнэщхъейм и псэр ныбжьыщIэм,
СывольэІур, фыщIэмыупщIэ.
Макъ миникIэ зэщIэжьууэ пшынальэ
Кьыщегъэушри си псэм гьатхэм,
Гур, хуэмыІыгъажу бгъэ зэрылъым,
ЕгъэхьащIэ нэщхъеягъуэ хьэтъэм.

Кьызиткъым гъатхэм дэрэжэгъуэ,
СыщIымыгъумэ фIыуэ сІъагъум.
Сыхуэзэшу БпIэрэ щыхуэзущIым,
Мэкіуэдыжьыр здэкIуар сымыщIэу.
Мыбдежьым щызыхэзымыщIэу гуфIэгъуэ,
Кьоуэ гур имыІэу тепыІэгъэ.

«СыноплъэІур, си псэ, кьэбгынэ,
Бгы лъагэм пагэу тет чэщанэр.
Гьатхэм кьыхсхуныа уэз зэмыфэгъуэр,
Ун лъагъуэм тезубгъэунущ алэрыбгъуу.
УщысщIыгъум нэхъ нэху мэхъур псыр,
Бгы уэрэдыр нэхъ кьыхохьэ псэм.
Унэ зэврн нэхъ Іэхунтъэхунтщ
ЩIыщIэсым фIыуэ зэрыльъэгъуанті».

1803

Бгы уэрэд

ЩIыхупIэ лъагэм и нэзым
Іуту йожэкIыр лъагъуэ бгъэузэр;
Йныжьхъэм яхъумэ а лъагъуэзр,
Ажалми щищIащ абдежьм абгъуэ.
Кьыгуэун хьэзырщи мывэжь абрагъуэр,
Умысакъмэ, гъуэгур шынагъэущ.

Лъэмыжым, пхъэхьу гъэшауэ,
Зэпещ Іэ я кIапэхэр къуршхэм;
Лъэмыжыр трилъхьэркъым лIэныпсэм,
Уахъты зиІэр абы пхуеІуЕсэн?
И лъабжьэм щIахыр псыр толькъунхэм,
Лъэмыжыр тращыну щIэкъуэу.
Абы ублэкIмэ, зэІухауэ хъужьэу
Куэбжэ щытым щызэблоуэхэр ныбжьхэр;
Абын уаблэкIыфмэ, ауэ дахэщ,
ГуфIэжу бжьыхьэр щыдэджэгуу гьатхэм.
Псэр псэухукIэ хъуапсэу зыхуэпIащ!
Лъэкіамэ, гъащIэр къэпльэтэнут мыбы занщIэу!

Псыежьхиплыым я макъыр щогъуагъуэ -
КьыздикIыр зымн кьыхуэмыльагъуу;
Зыр мажэ къуэкIыпIэмкIэ, зыр кьухьэпIэмкIэ,
ХуэпIащIэу жэщыбгъым, хуэпIащIэу щэджагъуэм,
Зэгъуэсу кьыщIэжми, щIым кьыщытехьэкIэ,
Зэхожри, щхьэхуэу кьалъыхьуэ я гъагъуэр.
Зэхьыхьэжьынукъым псыхэр игъащIэкIэ,
КьикIуэтыжьынукъым зэн псыкIэмкIэ.

Жьыжьэу, жьыжьэу уафэ тхьэху лъащIэм
ЩIэт къыритIым я щхьэщыгуэр пшэхэм хащIэ,
Йолъэгэкіыр кьырхэр щIылъэм щызэрахьэм;
Пшэ дыщафэхэм кьыритIыр кьафыхьыр.
Хьэуар макъ гуакIуэм зэгуигъэзу,
Уэрэд кьрашыр хур хъыждэбзхэм.
Иджыри кьэсхІэ зымн и пльэр
Нихусыфакъым абы, икIауэ щIылъэм.
Нэхутхъэхуу, нурыр нэгум кьнщу,
Тахьтэ уахътыншэм исщ пащтыхь гуащэр;
И пащтыхь ныІым хэс налкъутналмэсэр
Нэкіу дыхьэрэным зэщIэлыдэу щIопсэ.
Дыгъэ зыри щыхуэныкъуэкъым абы,
Кьепсу щытми, кьхымихьыу хуабэ.

1798

Зэзыдзэкіар **УЭРЗЭЙ Афлинкщ.**

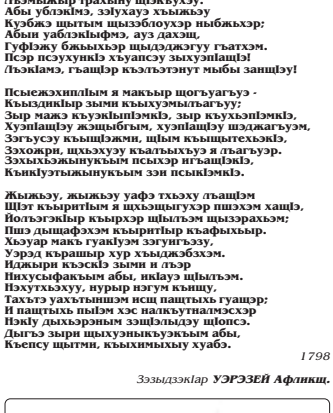

АДЫГЭ ПСАЛЪЭ

Бзэрабзэ, ди бзэу дахэкIей!

Хэкум и цIэр фIыкIэ къэзыIэтыну, ди бзэ дахэр ину зыгъэIуну зыщыгугъ щIэблэщ Налшык къалэ дэт гимназие №14-м щрагъаджэр. Анэдэлъхубзэм и махуэм теухуауэ мыбы маэз псокIэ Iуэхугъуэ зэмылIэужьыгъуэхэр щекIуэкIыну. Ди усакIуэхэм, тхакIуэхэм я Iэдакъэщ1кIэр нэхъыбI1у зэрыгъащIэхэм я зэпеуэ, сурэтыщI ныбжьыщIэхэм я «Хэхъуэ, гъатэ, си Хэку дахэ!» зэхъеэзэуэр, нэгъуэщIхэри купщIафIэу къыхэрагъэпэщащ гимназием и лэжьакIуэ Ефэнды Марьятрэ Хьэмырзэ Заретэрэ.

ПСОРИ къыщыдэщIакъуэжа «Си бзэ - си псэ, си дуней» пшыхь дахэр сабийхэм гукъинэжу ирагъэжIуэкIащ.

FIэхъус апщий,
Адыгэ Хэку!
FIэхъус апщий,
ди лъэпкъ дахащэ!
ЩIэкIаУ зыщтми куэд уи нэгу,
Иджыри Iэджэр
уи гуращэ!
Тетыху адыгэ мы дунейм,
Птеузэнкъым, Хэку,
уэ зеиншафэ!
Бзэрабзэ, ди бзэу дахэкIей!
Уээпымыу, адыгэ кьафэ!

Мы псалъэхэмкIэ зэхъыхьэр къызэIуахри, ефакIуэхэм ирашэжьащ джэгу еклур. КъыкIэлыкIуэу ущыхъуи кьеблагъэ 2-нэ классым щеджэ Тхъэзэпльыж Анатолий Балэ Милан нэрэ, 11-нэ классым щIэсхэу Шыбзыхъуэ Тамерланрэ Понэж Марьянэрэ. НыбжьыщIэхэм дахэу, щIэщыгъуэу ирагъэкIуэжащ зэхъыхьэр.

«Ди адэжь-анэжьхэм я бзэ дахащэмкIэ дэ дыгъэми, маэзми, псэущхьэми, къэкIыгъэми допсэльэф, абыхэм я гъусэу донэщхьей икIи догуфI», - жиIащ Анатолэ. Абы и псалъэм щыхьэт теухуэу, Мысостышхуэ Айдэмыр Нало Заур и «Нанэ и псэ, дадэ и бзэ» усэм кьеджащ.

ЕтIуанэ классым щеджэ Щоджэн Тамерлан тепсэлыхьыжащ Къэжэр Хьэмид и «Чэнджэщ» хьыбарым. Гур хэхъуэрт щалэщIм и анэдэлъхубзэр Iэзэу зэрыгъэшэрыуэр щыIэзэхпкIэ. Шорэ Данэрэ Дыгъужь Иланэрэ ягъэзэщащ «Къэбэрдей», «Си Къэбэрдей» уэрэдхэр. Хэкум, лъахэм нэхъ льапIэ зэрыщыIэмыIэр зи лъабжьэ а уэрэдхэм щалэгъуалэр нэхъ щIэх-щIэхыуэ щIэдэIумэ, щIынальэм нэхъ хуэгумащIэу кьыдэжIуэтенкIэ?!

Гимназием и ефакIуэ нэхъыжьхъэм ягъэлъэгъуащ «Бзэм и кьарур» театр теплъэгъуэ кIэщIыр. Пасэрей алыдж хъыбарым кьытращыкIа спектакль щыкIум и гупсысэ нэхъыщхьэр бзэм нэхъ IэфIи нэхъ дыджи зэрыщымыIэрщ. ЕфакIуэхэм кьагъэлъэгъуэжащ алыдж хэкупщ, философ Ксантрэ абы и лIыщIэ Эзопрэ я зэхъущытыкIэри иужьрейм и Iущыгъэри. Шхыныгъуэм я нэхъ IефIыр, абы кьыдэжIуэуи ерыскьыгъуэм я нэхъ IейР ипщэфIыну Эзоп и пщэ кьыщыдалъхьэм, ар куэдрэ гупсысатэжьмк: тIум щыгъуэми бзэгу гъэва Iэнэм кьытрилъхьащ. ЛIыщIэм апхуэдэу щIищIам и щIагъыбзэр Iэзэу яIуэтэжащ ефакIуэхэм: «Бзэгум нэхъ IефI мы дуней теткIым. БзэмкIэ щIыхъуэм фIэхъус зэрах, Iуэху куэд зэфIагъэкI, нэхъ тэмэму жыIпIэ-мэ, бзэм ирызэгуроIуэ. Бзэм и фIыгъэкIэ я зэралхэм я Iуэхур зэтоувэ, лъэпкъхэм я псэукIэми, щэнхабзэмри зауэжь»; «Бзэгум нэхъ Iей мы дунейм тет?! Бзэр кьагъэсэбэпри, цIыхуэхэр зэфIонэ, кьызэрогъащIэ, зым адрейм и жагъуэ ещI. Бзэм зауэ кьиГъэхъеифынущ, кьалэхэр, кьэралхэр зэтрикъутэфынущ».

- Мы теплъэгъуэ кIэщIымкIэ дэ жьитIэну дызыхуейр бзэм куэд зэрыхуэзэфIэкIыщ. Цыхур егупсысыпхъэщ жиIэм, щIыжиIэм, щыжиIэм. Арыншамэ, фом хуэдэу ди бзэ IэфIыр зэзым ещхьу дыдэку кьыпхущIэкIынри хэльщ. Бзэм дыхуэвгъэсакъ, дывгъэхъумэ. Зыщыдвмигъэгъупщэ - бзэм куэд хуэзфIокI, - жиIащ зэхъыхьэр езыгъэжIуэкIа Понэж Марьянэ.

Усэхэм гъэхуауэ кьеджащ Апажэ Дианэрэ Щоджэн Мадинэрэ. Пшыхь дахэр зэхуащIыжащ джэгуркIэ.

КъызэгъэпэщакIуэхэми ефакIуэхэми фIыщIэ яхуищIу кьэпсэльащ гимназием и унафэщI Жамборэ Риммэ. «Дахэ дыдэу, гум хьихьэу зыкъэвгъэлъэгъуащ нобэ нэхъ цIыкIуэхэми ефакIуэ нэхъыжьхэми. Уолъагъу анэдэлъхубзэм фи псэр зэрыхэфIлъхьэр. Фи фIэщ фIщы, зи бзэ, зи хабзэ, зи щэнхабзэ фIыуэ зыпгаГъуэ цIыкIуэ кьабзыпхъэфынущ. Дуней псом кьыщалытэ адыгэ хабзэм, адыгэ нэмысым щапхъэ трахыу адрей лъэпкъэхэр къэгъэгугъэрыкIуащ. Абы фIыкIуэ, фи Хэкум, фи лъэпкъым папщIэ фи щхьэр лъагэу Iэтащ, сыт хуэдэ Iуэхум зевмыпщытми, фIым фрителъхьэу дунейм фытетыну си гуапэщ», - жиIащ Риммэ.

БАГЪЭТЫР Луизэ.

● ТекIуэныгъэм и махуэм ирихьэлIэу

ГуфIэгъуэр я нэгум къощ

Хэку зауэшхуэм СССР-м ТекIуэныгъэр кьыдэрыщихьрэ накъыгъэм и 9-м илъэс 68-рэ ирикъунущ. Мы гъэм етIуанэу а махуэ лъапIэм трауХуащ къэралыгъуэщхуэм и щIыналъэ куэдым щыпсэу цIыхухэр зыхэт автомобиль зекIуэр.

УРЫСЕЙМ, Белоруссием, Украинэм, Приднестровьем щыщ щIалэхэмрэ пщащэхэмрэ зыхэт гупым и иджырей гъуэгуанэм къыщыщIидзар Севастополь Къалэ-ЛIыхъужьырщ. Къэбэрдей-Балъкъэрым «чырэр» гъатхэпэм и 30-м къэсащ.

Нашлык ХьэтIохъущокъуэм и цIэкIэ щыIэ зыгъэпсэхуупIэ паркым ит МафIэ мыужьыхым дэж хьэщIэхэм къащыпэплъэрт рекуплыкIэм и министерствэ зыбжанэм, кьалэ администрацэм, политикэ партхэм, жылагъуэ зэгуХьэныгъэхэм я лIыкIуэхэр, еджакIуэ цIыкIуэхэр, журналистхэр. Зэхуэсым къекIуэлIахэм я гукъыдэжкIар хэпщIыкIыу къИэтащ зыгъэпсэхуупIэ паркым и духовой оркестрым. Абы макъамэм зыщригъэIэтым, пэкIум къекIуэлIахэм къагурыIуащ автомобиль зекIуэм хэтхэр кьыдэрысар.

ХьэщIэхэр утыку кьраша нужькIэ, хъуэхъукIэ абыхэм захуигъэзащ КъБР-м цIыхубэ хъыбарегъащIэ IуэхущIапIэхэмкIэ, жылагъуэ, дин зэгуХьэныгъэхэмкIэ и министрым и кьалэнхэр зыгъэзащIэ **Къумахуэ Мухьэдин.**

- Мы IуэхугъуэмкIэ дэ псоми дызэгъуэзу диГу кьыдогъэкIыж Хэку зауэшхуэм и лъэхъэнэм биим псэемыблэжу ди къэралыр ящызыхъума ди нэхъыжьыфIхэр, - жиIащ абы. - КъБР-м и Iэтащхьэ Къанокъуэ Арсен, Парламентым, Правительствэм я цIэкIэ нобэ хьэщIэ тхуэхъуахэм фIэхъус гуапэ фыдох! Мыдрейуэ, ди ветеранхэм иджыри куэдрэ фытхуэпсэуну дыныВохъуахъу!

- Ди адэжьхэм Хэкур щахъумэм зэрахьа лIыгъэр зыхуэдизыр къытщIэхъуэ щIэблэм иджыри зэ яГу къэдгъэкIыжынырц ди зекIуэм и мурад нэхъыщхьэр, - жиIащ гупым я нэхъыжь, Украинэм щыщ Слюсаренкэ Олег. - ТекIуэныгъэм и махуэм ирихьэлIэу, Зауэ щIыхьым и кьалэ 90-м щIигъу къыхэзэхъуIухъынущ. Иужьу дыкъыщыувыIэнкр Мэзкуущ. Абы накъыгъэм и 9-м щекIуэкIыну махуэщхуэ парадым дэри дыхэтынущ икIи дызадэщIа щIыналъэхэм я ныпхэмрэ къызэпытча гъуэгуанэм и картэмрэ дгъэлъэгъуэнущ.

МафIэ мыужьыхым деж щекIуэкIа пэкIум къыщыпсэлъахэщ Налшык кьалэ администрацэм и унафэщIым и къулыкъур пIалъэкIэ зыгъэзащIэ Кладко Игорь, КъБР-м, Налшык кьалэм я ветеран зэгуХьэныгъэхэм я тхьэмадэхэу Шыхъуэбахъуэ Мухьэмэдрэ Абдуллаев Мустэфарэ, политикэ партхэм я лIыкIуэхэр, нэгъуэщIхэри.

Хэку зауэшхуэм хэкIуэдахэм дакъыкъэкIэ яхуэщIыгъуэ нужькIэ, къызэхуэсахэм щэ щIэкIыу, утыкум кьрахьащ автомобиль зекIуэм кьыщыздрашэкI, зи кIыхьагъыр метр 200 хъу, ТекIуэныгъэм и бэракъыр. Слюсаренкэ Олег и кIыхуеджэныгъэкIэ, нып плъыжьышхуэр пэкIум кьекIуэлIа псоми, абы властым и лэжьакIуэхэри, ветеранхэри, еджакIуэ цIыкIуэхэри яхэту, яукъуэдиящ. 2013 гъэм накъыгъэм и 9-м Мэзкуу щекIуэкIыну парад иным мы бэракъри щагъэльэгъуэнущ. Абы и къжьдэ, ар Хэку зауэшхуэм и Музей иэхъыщхьэу КъалэлIыхъужьым дэтым иратынущ.

Къэбэрдей-Балъкъэрым и ужькIэ, «Ди ТекIуэныгъэ Иныр» автомобильзекIуэм Осетие Ищхьэрэ-Аланием иунэтIынущ. ИтIанэ ар Осетие Ипщэм кIуэнущ.

Тхыгъэри сурэтхэри
КЪУМАХУЭ Асльэн ейщ.

● Алыдж-урым бэнэкIэ

Москва и спортсмен нэхъыфI Къуэдзокъуэ Сосрыкъуэ

Алыдж-урым бэнэкIэмкIэ Урысеймрэ Европэмрэ пашIыныгъэ кьыщыхьыну, спортым дунейкъэ класс зиIэ и мастер Къуэдзокъуэ Сосрыкъуэ, «Псоми я Урысей» порталым и корреспондентым щепсэльыIэм кьыхигъэщащ ар спорт гъащIэм ауэ сытми зэрыхэмытыр, атIэ псэкIэ и гъунэгъу цIыху куэд кьызэрыщыгъуэр.

- Сосрыкъуэ, уэ Москва и спортсмен нэхъыфIу укъалъытащ. Ар дауэ зэбгъэхъуIа?

- Си ерыщагъэм кьыдэкIуэу кьыщIэкIынущ. Илъэсипщ1 ныбжьым сызэритрэ спортым зэпымыууэ сыхэтщ. Зэман лей щызиIэ кьыщыхъур зззэмызэщ: пшэдджьжьым сыхьэти 10-м щыщIэдзауэ 13 хъуху тренировкэхэр изогъэкIуэжI, пщыхьэщхьэми ардыдэр кьысполлэ.

- Иджырей льагапIэм уиусын папщIэ сыт хуэдэ зэпеуэхэм упхыкIа?

- ЯпэщIыкIэ Москва щекIуэкIа кьыхъхыныгъэ зэхьэзэхуэм сыхэтащ икIи текIуэныгъэр кьыщысхащ. ИужькIэ, гъэ кIуэм мэлыжьхьым и 5-м, Урысейм пашэныгъэ кьыщыхьынымкIэ щыIа зэхьэзэхуэм чемпион сыщыхъуащ. КъыкIэлыкIуэу мэкъауэгъуэм Европэм и дыджрэм бэнэкIэмкIэ щекIуэкIа зэпеуэм Урысей Федерацremи щIыхьыр щыхъхъумэну сагъэкIуати, чемпион сыщыхъуащ. Зэхьэзэхуэр щекIуэкIащ Хорватием и Загреб къалэм. «Москва и спортсмен нэхъыфI» щIэр ИлъэсыщIэм ирихьэлIэу сыхсхуагъэфщащ.

- Хэт уи гъэсакIуэр?

- Бэнэным гупыж хуэззыгъэщIар си ап1э тренер Тезадэ Хьэсэнщ. Иджыпсту Къардэн Анзор сригъэсащ.

- Адэ-анэм уи мурадхэр кьыбдаIыгъ?

- Шэч хэмылъу. Си адэр мыльуамэ, спортми сыхэмыхьэхэнкIэ хьунут. Ар езыр штангистуц щытащ. Ныбжьэгъуи гъэсакIуи схуохьу. Сыт хуэдэ зэхьэзэхуэ сымыкIуэми, си адэр сщIыгъуц. КуэдкIэ кьызэрысщыгугъыр кьызгуроIуэри, зэрызмыгъэщIэхъуным иужь ситщ.

- Гурыуэгъэщ фи унаГъэр спортым зэрыпыщIар. Унагъуэ ухъумэ, уи быхъэри спортым хьихьэну ухуей?

- ЗкIэ бын сиIэкъым, ауэ Алыхым къуэ кьызитмэ, илъэситху зэрыхъуу спортым хэщIэну си мурадц: яп1э щыкIэ гимнастикэм, итIанэ псы есыным. АджкIэ есым кьыхэхъхьжынущ и гум кьищтэ спорт лIэужьыгъуэр. Дэтхэнэ нэхъ кьищтэми, си адэм сыдэзыхьэхыр кьызэрысхуигъэдахэм хуэдэ дыдэу, сэри абы кьыхихьм арэзы сытехьэуэнущ.

- Москва спортсмен нэхъыфI уэрыщыхъуам нэмыщI, уэ нтеуэхуауэ дызыщыгъуазэр мащIэ дыдэщ. Дэнэ ущыщ?

- Къэбэрдей-Балъкъэрым, Бахъсэн къалэ сыщыщIц.

- Дэнэ ущеджэр?

- А упщIэр сэркIэ гугъу гуэрщ. Яп1э щыкIэ сыщIэтыхъкIащ КъБКъУ-м и юридическэ къудамэм. АрщхьэкIэ а Iэщагъэр сысейуэ зэрыщымытыр кьызгурыIуэжащ. Спортыр Iэщагъэ схуэхьумэ тэмэму къэслъытэри, Москва физическэ щэнхабзэмрэ спортымкIэ и инструктым и етIуанэ курсым зезгъэдзыжащ.

- Уи дежкIэ щапхъэ, зи екъулIэныгъэхэм ущIэхъуэпс спортсмен щIэрыIуэхэр щыI?

- Ахэр куэдщ. Хуабжьу сигу ирохь Хъущт Аслъэнбэч, Махуэ Билал, Сайтиев Бувайсар сымэ я бэнэкIэр.

- Зи пI э кьынIуахэр Олимп льаганIэхэм нэсахэщ. Абы хэм ящыщ ухъуну ухуей?

- Дауи, си и ягъэкIуэ Олимп чемпион сыхъуну. Ауэ, абы сынэсын щхьэкIэ иджыри куэдрэ ерыщу зызгъэсэн хуейщ.

● Фэеплъ

Апхуэдэхэрт гъащIэ зыхуэфащэр...

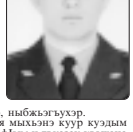

Псыгуэнсу кьуажэм дэт курыт еджапIэ №1-м щекIуэкIащ Шэнэ Республикэм дэ кьулыкьу щызыгъэщIэу гуэзу хэкIуэда Црым Арсэр Анатолэ и къуэм. Фэеплъ пхъэбгъу кьыхуэзIухьным теухуа зэIущI.

АБЫ КЪРИХЬЭЛАХЭЩ УФ-м Кьэралкъуэ IуэхуэхэмкIэ и министерствэу КъБР-м щыIэм, Ар-уан куэйм и дзэ комиссариатым, кьулыкьу щрихьэкIа дзэ Iэна-тIэм, районым и щIыпIэ самоуправлением и Советым, кьуажэ администрацэм я лIыкIуэхэр. Црымэ я нухъыжьхэр, Iыхьлыхэр, благъэхэр, ныбжьэгъухэр.

ЩIыхь, напэ, нэмыс псалъэхэм я мыхьэнэ куур куэдым IэщIыб щащIа мы лъэхъэнэ гугъуэм фIым и гуаэзу кьыхэна ныбжьыщIэхэм ящыщт Артур. Пасэу зи адэр дунейм ехыжа щIалэ щIыкIур цIыхугъэмрэ хабзэ дахэмрэ щапIыкIат и анэшхуэ Заружанрэ и анэ Iэминатрэ. Абыхэм я гугъуехьри псыхэкIуадэ хъуакъым: цIыхухьу нэхъыжь зыщхьэщымытыж унагъэхэм кьытехуэ кьалэм псори ягуэалыныгъэ ин яхэлъу яГъэзэщIэм яхуэзфIэкIырт гъащIэ гъэгу гъэмэ трагъэува зэкъуэщ щыкIуитIым. Артур зэрысабийр зыщIэхъуэпса дэ кьулыкьым сыт и лъэныкьуэкIи хуэфащэ: и унагъэмрэ ныбжьэгъуэмрэ фIыуэ илъагъурт, гугъуехьым щыщынэрт зкъым, адэжь лъахэр хьэмэныр псом ящхьэу кьэзылытэ щIалэт.

2005 гъэм фIы дыдэу курыт еджапIэр кьиухри, Црымыр Совет Союзым и маршал Соколовскэм и щIэр зэрихьэу Новочеркасск дэт дзэ институтым радиосвязьмкIэ, радиоэлектронэмрэ телевиденэмкIэ и кьудамэм щIэтIысхьащ, инженер IэщIагъэр зригъэкъуэтыну. Еджэным лэжьыгъэри дэзыхь щIалэр илъэситхум кьрихьбыдзу взводым и командир кьулыкьум нэсын хуэфIэкIащ. КьицынэмыщIауэ, Iэпщэрыбанэ заузмкIэ, кьэжэнымкIэ спортым и мастерт, яп1э категорие зиI э судьят. А псоми кьадэкIуэу, дзэ щIэныгъэ обществэм тхыдэмкIэ, щэнхабзэмкIэ, экономикэмкIэ и кьудамэм хэтт.

2009 гъэм Артур кьыхуагъэфэщащ Потанин Владимир и щIыхькIэ ягъуэва стипендиер кьэлъжьыным теухуауэ унагъэкIуэкIа зэхьэзэхуэм и диплом.

Крымым лъэхъэнэ зэхуэмыдэхэм ухратащ «За отличие в службе», «Участник боевых действий», «Ветеран боевых действий» медалхэр, «За отличие в службе ВВ МВД России» дамыгъэр.

2010 гъэм, лейтенант цIэр кьыфIащри, Артур Дон Iус Ростов кьалэм и МВД-м ягъэкIуащ. ИужькIэ, кьыхуащIа унафэм тету, абы Шэнэм Республикэм щыIэ 46-нэ опербригадэм и ягъэкIуэкIэ зэхьэзэхуэм щIэныгъэ щIидзащ, майор кьулыкьр иIыгъыу. ЩIалэ жьыдэрыр зыхэт гупым фIыуэ кьалъагъурт, дзыхь кьыхуащIырт, щытхъу пылъу дэтхэнэ кьалэнри игъэзащIэрт...

2012 гъэм, шышхьIу маэм и 6-м Црым Артур зэкIуэдащ, щIэпхьаджащIэхэм яп1эщIэту. Апхуэдэ гуэвэгъуэр нэгъэщI унагъуэхэми имыхьэн папщIэ, хьэщIэхэм бысымхэми щIалэгъуэлэр кьыхураджащ мамырыгъэм, зэкъуэтыныгъэм, нобэ Кавказ псор зыщIэгуэлэ къуэп зэрыукIыж зауэр зыублахэм яп1эщIэтыну, абыхэм зыщащхьэмэну.

Кьызэхуэсахэр щIагъэдэIуащ Артур усыгъэ мардэм тету и анэм кьыхуитхыу щыта письмохэм. ЩIалэм и дэтхэнэ зи сатырми кьыхуэнырт дзэ кьулыкьым и мыхьэнэмрэ Iэщ1эзыIыгъ зауэлIым и кьалэнхэр зэрыгъунапкъэнщэмрэ, псом ящхьэращи, ахэр мамырыгъэм зэрихьумакIуэр.

БАЛЬКЬЫЗ Людмилэ,
Псыгуэнсу кьуажэм дэт курыт школ №1-м и егъэджакIуэ.

Газыр зыдыгъуэхэр къагъэтащ

Урысейм ШынагъуэншагъэмкIэ и федеральнэ кьулыкьущIапIэм и Управленэу КъБР-м щыIэм, КъБР-м щыIэ МВД-м, газыр тезыгъашэ IэнатIэхэм я лэжьакIуэхэм зэщIыгъуу кьэпщыгъэныгъэхэр щрагъэкIуэкIым кьыщIагъэщащ Налшык кьалэм и Калюжнэ уэрамым тет унэ №11 «а»-м деж ирикIуэ бжьамийм гъэпщкIуауэ кьыхэзыпIэ зэрыхуащIар икIи газыр кьадыгъууурэ administративнэ унэхэр зэрагъэпэлъыр.

ГАЗЫР зэрадыгъум кьыдэкIуэу, ар кьэуэнымкIи икъукIэ шынагъуэщхуэ щыIэт, газ кьыхэшыпIэр ягъэува хабзэхэм зыкIи кьызэремызэгъым кьыхэкIыу.

«Газпром Межрегионгаз Пятигорск» ООО-м и кьудамэу КъБР-м щыIэм и Iэщ1агъэлIхэм кьызэрабжамкIэ, мы Iуэхущ1апIэм ЗкIыныгъэу сом 1 мелуанэр мин 700-м щIигъуэр ираташ.

Уголовнэ жэуапым кьуанщагъэ зылэжьахэр ирашэлIэн папщIэ иджыпсту мы Iуэхур зэхгъэкI.

УФ-м и ФСБ-м и Управленэу КъБР-м щыIэм и пресс-Iуэхущ1апIэ.

● КъБР-м и прокуратурэм

Зэраубзыхуам тету

КъБР-м и прокуратурэр мы гъэм и яп1э мазихым зэрылэжьэну планым и 13-нэ пунктым ипкъ иткIэ, цIыхухъэм я узынщагъэр хъумэнымкIэ законодательствэр зэрагъэзащIэр къащыштэнущ.

Ар къэвгъэсэбэпу, узынщагъэр хъумэным и Iэнатlэм цIыхухъэм я хуитныгъэхэр кьыщыхьэпауэ фирихьэлIэмэ, кьалэхэм, районхэм я прокуратурэхэм е республикэм и прокуратурэм хэзыбар евгъэщIэну дынывольэIу.

КъБР-м и прокуратурэм и пресс-Iуэхущ1апIэ.

Редактор нэхъыщхьэ ХЬЭФIЫЦIЭ Мухьэмэд

РЕДАКЦЭМ И КОЛЛЕГИЕМ ХЭТХЭР

Жылаев Заурбэч (редактор нэхъыщхьэм и къудзэ), **ЖЬэхIэмыхьу Маринэ** (редактор нэхъыщхьэм и къудзэ), **Ширдий Маринэ** (редактор нэхъыщхьэм и къудзэ), **Гъурыжь Мадинэ** (экзаул зыхь секретарь), **Итэпан Залинэ, Кьардэн Маритэ, НэщIэныдж Замир, Хьэжыкьарэ Алик, ЦIыхущмыщI Иэ.**

КъыдэзыгъэкIэмрэ редакцэмрэ я хэщIапIэр

«Адыгэ псалъэ» газетыр КъБР-м и Парламентымрэ Правительствэмрэ къыдагъэкI.

360030, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэ, Налшык кьалэ, Лениным и уэрам, 5, ебгъуанэ, епщIанэ къат.

ТЕЛЕФОНХЭР: редактор нэхъыщхьэм, секретарым - 42-56-19; редактор нэхъыщхьэм и къуэдзэхэм - 42-63-64, 47-31-54, 47-33-23; экзаул зыхь секретарым - 42-22-82; секретариатым - 42-22-66.

КЪУДАМЭХЭМ: политикэмкIэ, жылагъэмрэ лъэпкъ IуэхухэмкIэ - 42-22-86; кьуажэ гъащIэмрэ экономикэмкIэ - 42-57-59; щэнхабзэмкIэ - 42-75-36; обозревателхэм - 42-22-89; хабзэхьумэ Iуэхущ1апIэхэм я дзлъжьнымкIэ - 42-60-53; хьыбарыщIэхэмкIэ, спортымрэ пресымохэмкIэ - 42-22-88; егъэджэныгъэмрэ щIэныгъэмкIэ - 47-32-15; зэдзэкIакIуэхэм - 42-21-88; корректорхэм - 42-60-27; бухгалтерием - 47-31-69; ЭВМ-м и операторхэм - 42-22-84; компьютер Iуэхущ1апIэм - 42-26-41; сурэттехьэ - 42-75-78.

Теддзэ тхыгъэхэм кьыщыхьа бжыгъэхэм, кьыщаIэта Iуэхущ1уэхэм я пажэкьымкIэ ахэр зытхахэм нэсу ягъэуан яхь. Авторхэмрэ редакцэмрэ я Iуэху еплъыкIэр зэтехуэ зэпыту щыткIым.

Газетыр Iэ тезыдзахэм яхуэхьыныр и пщэ дольщ КъБР-м федеральнэ пощт зэпщIапIэмкIэ и управленэм.

Тел.: 76-01-28, 76-01-10.

Газетыр 1989 гъэм дыгъужьаем и 16-м Печатым и хуитныгъэр хьумэныжьмкIэ Къэбэрдей-Балъкъэр щIыналъэ Iуэхущ1апIэм №II-0065-м щIэту ятхащ.

Зы илъэсым газетыр 250-рэ кьыдокI.

«Тетраграф» ООО-м щытрадзащ.
КъБР, Налшык кьалэ, Лениным и цIэкIэ щыIэ уэрам, 33, тел. 42-35-75.

Мы къыдэкIыгъуэм елэжьахэщ: экзаул зыхь секретарым и къудзэ **ДышэкI Соня**, редактору **ЖЬэхIэмыхьу Маринэ**, корректорхэу **Афэ Тамарэ** *(2, 3-нэ нап.)*, **ПхытIыкI Азэмэт** *(1, 4-нэ нап.)*, корректорхэм я дзэIэныкьуэгъу **Мыдзэкьан ФатIимэ**. *Компьютерхэр зэхетым и тепльэр ящIащ* **Дыкин Марэ, Щомахуэ Марианнэ,** *сурэтхэм елэжьар* **Бицу Жаннэщ.**

Номерыр «Адыгэ псалъэм» и компьютер Iэнатlэм щагъэхьазыращ.

Газетым Iэ традзэн хуейщ сыхьэт 20-м, щытрадзар сыхьэт 18.30-рэ.

Индексыр 51531 ● Тираж 5.121 ● Заказ №843